

תפ"ח (תל אביב) 50610-05-13 - מדינת ישראל - פרקליטות מחוז ת"א נ' פרדי וינוקורסקי

פלילי - חוק העונשין - עבירות המתה

var MareMakom = "תפח (תל אביב) 50610-05-13 - מדינת ישראל - פרקליטות מחוז תא נ' פרדי וינוקורסקי, תק-מח
2015(1), 28727 (01/03/2015)";

תפ"ח (תל-אביב-יפו) 50610-05-13 - מדינת ישראל - פרקליטות מחוז ת"א נ' פרדי וינוקורסקי

מחוזי תל-אביב-יפו

תפ"ח (תל-אביב-יפו) 50610-05-13

מדינת ישראל - פרקליטות מחוז ת"א (פלילי)

ע"י ב"כ עו"ד צחי הבדלי

נגד

פרדי וינוקורסקי (עציר)

ע"י ב"כ עו"ד קטי צוטיקוב

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

[01.03.2015]

כב' השופט גלעד נויטל, אב"ד

כב' השופט מאיר יפרח

כב' השופטת גיליה רביד

הכרעת דין

השופט מאיר יפרח:

כתב האישום

1. כתב האישום מייחס לנאשם עבירה של רצח בכוונה תחילה, על פי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין (להלן: "החוק").
המסכת העובדתית המובאת בכתב האישום היא זו:

(א) הנאשם והמנוחה היו בני זוג נשואים במשך 28 שנים. הם התגוררו יחדיו בדירה ברחוב ורד 5 תל אביב.

(ב) ביום 26.4.13 תקף הנאשם את המנוחה בהיותם בדירה וביום 8.5.13, בשעה 22:30 לערך, פרץ ביניהם ויכוח, שבמהלכו תקף הנאשם את המנוחה ובין היתר דחף אותה לחדרה. במהלך הויכוח, גמלה בלב הנאשם החלטה להמית את המנוחה.

(ג) בסמוך לכך ובמטרה להוציא לפועל את החלטתו, חבט הנאשם פעמים רבות באגרופיו בפניה ובראשה של המנוחה. הוא המשיך וחבט בחזה של המנוחה ובעיניה ואף גרם לשבר באפה ובשיניה של המנוחה, והכל - כשדם רב ניגר מגופה.
(ד) הנאשם אף גרר את המנוחה אל מתחת למיטתה ושם, משך שעה ארוכה, הלם בה באגרופיו. גם כאשר הייתה המנוחה שכובה על הרצפה בחדרה וניסתה להתגונן באמצעות ידיה מפני חבטות הנאשם ואף נשכה את שפתו התחתונה, המשיך הנאשם לחבוט באגרופיו בראשה, בפניה, בידיה ובכל חלקי גופה. בפרק הזמן המתואר, צעקה המנוחה והתחננה, ללא הועיל, בפני הנאשם שיניח לה.

(ה) סמוך לאחר מכן ובכוונה להוציא לפועל את החלטתו להמית את המנוחה, אחז הנאשם בשואב אבק שהיה בדירה והטיח אותו פעמים אחדות, בעוצמה, בפניה ובבית החזה של המנוחה וגרם לשברים בצלעותיה, עד שהיא איבדה את הכרתה ונפטרה.

(ו) כתוצאה ממעשי הנאשם, נגרם מות המנוחה בין השאר מדימומים במוח ומנזק חמור למוח בעקבות חבלות קלות מרובות לראש ולפנים אותן גרם הנאשם וכן גרם לשברים בצלעות, לפצעי שפשוף, שריטה ודימומים תת-עוריים מרובים בצוואר, בגו ורגליים.

(ז) במעשיו המתוארים, גרם אפוא הנאשם בכוונה תחילה למות המנוחה.

התשובות לכתב האישום

2. מלכתחילה, תשובת הנאשם לכתב האישום (הן בכתב והן בעל-פה) הצביעה על מחלוקת מצומצמת. הנאשם הודה בתשובתו (הראשונה) בכתב לכתב האישום בכך שמעשיו גרמו למות המנוחה (ראו המענה לסעיף 10 לכתב האישום). הנאשם הודה בכך שביום האירוע (8.5.13) פרץ ויכוח בינו לבין המנוחה, במהלכו תקפה האחרונה את הנאשם. הוא חבט במנוחה מספר פעמים באגרופיו בפניה, בראשה ובחזה וגרם לשבר באפה ובשיניה. דם רב ניתז מגופה. הנאשם לא גרר את המנוחה, כנטען, אל מתחת למיטה אלא השניים נפלו ביחד לרצפה ושם המשיכו בקטטה. בשלב מסוים, נשכה המנוחה את הנאשם בשפתו עד זוב דם עד שהשפה כמעט נתלשה. עקב כאב עז ומתוך הגנה עצמית - ולחלופין מתוך קינטור - אחז הנאשם בשואב אבק והטיח אותו מספר פעמים בעוצמה בפניה של המנוחה ובבית החזה שלה וגרם לשברים בצלעותיה, עד שהיא איבדה את הכרתה ונפטרה (ראו עמ' 7 שורות 14 - 18 לפרוטוקול). בישיבת 25.12.13, הודיע הסניגור כי אין מחלוקת על חוות הדעת הפתולוגית (עמ' 7 שורה 21 לפרוטוקול).

3. לאור מענה זה, ונוכח הסכמה על הגשת קלסר מוצגי תביעה מוסכמים, לא הייתה התביעה אמורה להשמיע עדים, שכן ראיותיה התמצו באותם מוצגים (ראו עמ' 10 שורות 1, 6 - 7 לפרוטוקול). בישיבה שנועדה לשמיעת ראיות ההגנה (31.3.14), הודיע הסניגור כי בפגישתו עם הנאשם, מסר לו האחרון כי הוא חוזר בו מתשובתו לכתב האישום וטוען כי "חבורת אנשים צעירים פרצה לביתם והם שהרגו את המנוחה" (עמ' 11 שורות 8 - 9 לפרוטוקול). הסניגור ביקש לחזור ולברר עם הנאשם את עמדתו, שכן גרסתו האחרונה של הנאשם משמיעה ויתור על טענות ההגנה של קינטור והגנה עצמית, שהיו בבסיס המענה המקורי לכתב האישום.

4. בישיבת 19.5.14, לאחר חילופי סניגורים, נמסר מענה חדש (לאמור: שני) לכתב האישום מפי הנאשם באמצעות סניגוריתו הנוכחית, עוה"ד צוּטקוב. מענה זה, שיובא להלן, הוא אשר בבסיס הגנתו של הנאשם והוא המגבש את הפלוגות השניות במחלוקת.

וזה דבר המענה (עמ' 16 שורות 11 - 26 לפרוטוקול):

(א) הנאשם הודה בכך שהיה נשוי למנוחה משך 28 שנים, כי גרו יחדיו ברחוב ורד 5 תל אביב וכי במסגרת ריב שפרץ ביניהם ביום 26.4.13, תקף הוא את המנוחה שלא כדין (סעיפים 1 - 3 לכתב האישום).

(ב) הנאשם הודה בכך שביום 8.5.13 בשעה 22:30, היה הוא עם המנוחה בדירה. אכן, פרץ ביניהם ויכוח באותו ערב, כשם שהיו להם ויכוחים כמעט מידי יום במהלך שתייה משותפת. בשל אירועי אותו ערב, הנאשם אינו זוכר במדויק את מהלך הדברים. היה בין השניים מגע פיסי אלים כאמור בסעיף 5 לכתב האישום, אך הנאשם כופר בכך שגמלה בליבו החלטה להמית את המנוחה (סעיפים 4 ו-5 לכתב האישום).

- (ג) הנאשם כפר בכך שחבט במנוחה פעמים רבות באגרופיו בפניה ובראשה של המנוחה והמשיך וחבט בחזה של המנוחה ובעיניה ואף גרם לשבר באפה ובשיניה של המנוחה, והכל - כשדם רב ניגר מגופה (סעיף 6 לכתב האישום).
- (ד) הנאשם כפר בכך שגרר את המנוחה אל מתחת למיטתה ושם, משך שעה ארוכה, הלם בה באגרופיו ובכך שגם כאשר הייתה המנוחה שכובה על הרצפה בחדרה וניסתה להתגונן באמצעות ידיה מפני חבטותיו ואף נשכה את שפתו התחתונה, המשיך לחבט באגרופיו בראשה, בפניה, בידה ובכל חלקי גופה ובכך שבפרק הזמן המתואר, צעקה המנוחה והתחננה, ללא הועיל, בפניו שיניח לה (סעיפים 7 ו-8 לכתב האישום).
- עם זאת, הודה הנאשם בכך שתקף את המנוחה במהלך אותו ערב, אך לא כמתואר לעיל. לדבריו, לא הוא גרם את התקיפה המשמעותית.
- (ה) הנאשם כפר בכך שסמוך לאחר מכן, ובכוונה להוציא לפועל את החלטתו להמית את המנוחה (החלטה בה כפר, כאמור), אחז הוא בשואב אבק שהיה בדירה והטיחו פעמים אחדות, בעוצמה, בפניה ובבית החזה של המנוחה וגרם לשברים בצלעותיה, עד שהיא איבדה את הכרתה ונפטרה (סעיף 9 לכתב האישום).
- (ו) הנאשם הודה בממצאים הפיזיים שנמצאו על המנוחה, כמפורט בסעיף 10 לכתב האישום (לאמור: דימומים במוח ונזק חמור למוח בעקבות חבלות קלות מרובות לראש ולפנים וכן שברים בצלעות, פצעי שפשוף, שריטה ודימומים תת-עוריים מרובים בצוואר, בגוו ובגפיים). הנאשם כפר בכך שממצאים אלה נגרמו עקב מעשיו.
- (ז) הנאשם כפר בכך שגרם בכוונה תחילה למות המנוחה.
- הסנגורית הוסיפה וטענה כי אחת מגרסאות הנאשם היא שמישהו אחר תקף את המנוחה וכך נגרמו לה החבלות המתוארות בכתב האישום. לדבריו, המנוחה נשכה אותו בשלב כלשהו (עמ' 16 שורות 27-28 לפרוטוקול).
- הנאשם אישר כי דברי הסנגורית הם תשובתו לכתב האישום, אך הוסיף וטען כי ישנם אי דיוקים כאלה ואחרים בדבריה. לגרסתו, הוא והמנוחה לא רבו בעת האחרונה. עיקר גרסתו הוא כי "התנפלו עליה. לא יכולתי לראות את זה כי הכל קרה לפתע פתאום, בצורה בלתי צפויה. אני מתייחס לכך שברגע התקיפה הייתי בחדר אחר. אני הייתי בחדר שלי והיא הייתה בחדר שלה. אני לא יכולתי לראות את מה שקרה שם כי הם עשו משהו לי ושיתקו אותי. הבריונים האלה - היא שכחה לנעול את הדלת" (עמ' 17 שורות 8 - 11 לפרוטוקול).
- מסגרת הדין
5. מחד גיסא, המענה (האחרון) לכתב האישום העלה לדיון פלוגתות עובדתיות רחבות יותר מאשר קודמו, אך מאידך גיסא, צמצם את הגנת הנאשם לטענה אחת ויחידה: לא הוא זה שהמית את המנוחה. נוכח המענה השני, שוב לא היה די במוצגים המוסכמים והתביעה נדרשה להביא עדים אחדים להוכחת אשמתו של הנאשם. ראיות התביעה וההגנה נשמעו בישיבות 26.10.14, 29.10.14 ו-5.11.14.
- מטעם התביעה, העידו 8 עדים, כדלקמן: ליאורה מזרחי (בעלת הדירה); אביב מזרחי (בנה); אולגה מאירי (ידידה של אביב); השוטרת ענת אביטל, ד"ר הדס גיפס (רופאה משפטית); השוטרת ליאור שטיין; שוקי קדוש (שכן של הנאשם והמנוחה); רחל חזן (שכנה של הנאשם והמנוחה). כמו כן, הוגשו לראייה 35 מוצגים מטעם התביעה.

מטעם ההגנה נשמעה עדות הנאשם והוגש מוצג אחד בלבד. מעדותו עלתה הרחבה של חזית ההתדיינות, קרי: העלאת סייג השכרות.

6. בתום הדיון, הוגשו סיכומים בכתב על ידי הצדדים ולאחר מכן נשמעה השלמת סיכומיהם על פה ובעיקר התייחסות ב"כ המאשימה לסיכומי הסנגורית. לא אוכל להימנע מלציין כבר עתה שלא כל הטענות שבסיכומי ההגנה עולות בקנה אחד עם המענה (השני) לכתב האישום (המפורט בפסקה 4 לעיל). לשם ההמחשה: במענה האמור לכתב האישום, הודה הנאשם כי ביום האירוע, בשעה 22:30 היה הוא עם המנוחה בדירה וכי פרץ ביניהם ויכוח באותו ערב, כשם שהיו להם ויכוחים כמעט מדי יום במהלך שתייה משותפת. מנגד, בסיכומי ההגנה, נטען כי לקראת שעת הצהריים, שבה המנוחה לביתה והלכה לנוח בחדר השינה. מנקודה זו ואילך, הנאשם לא ידע לתאר את אשר אירע בביתם ולטענתו התעורר, לקראת השעה 23:30, כאילו לאחר איבוד הכרה ומצא את אשתו שוכבת על רצפת חדר השינה כשהיא חבולה (סעיף 4 לסיכומי ההגנה).

7. יתירה מזאת. העיון בסיכומי ההגנה מלמד כי המחלוקת מתמקדת ביסוד הנפשי של עבירת הרצח, ובמבט מקרוב - בשניים משלושת רכיבי היסוד הנפשי, לאמור: ההחלטה להמית והעדר ההתגרות. בניגוד למענה לכתב האישום, אשר פורט לעיל, נפקד מסיכומי ההגנה טיעון כלשהו הכופר הן ביסוד העובדתי (למעט טענת ההגנה החלופית שאחרים תקפו את המנוחה, כמפורט להלן), ה-actus reus, והן ברכיב ההכנה שביסוד הנפשי (לפנים מן הנדרש, אציין כי דומה שאין תימה שנאשם שאינו כופר ביסוד העובדתי, לא יכפור גם ברכיב ההכנה. שני אלה, עניינם במעשים פיסיים; מעשה ההמתה בא לאחר ההכנות הפיסיים שערך נאשם לשם ביצוע המעשה). לכאורה, ניתן היה לומר כי משההגנה אינה כופרת ביסוד העובדתי וברכיב ההכנה, הריהי מסכימה לכך שהמאשימה הרימה את נטל השכנוע המוטל עליה בנוגע לגביהם וכי מטעם זה, הפלוגתה הטעונה הכרעה היא אם הוכחו (מעבר לספק סביר) שני הרכיבים הנוספים שביסוד הנפשי (החלטה להמית והעדר התגרות). לא זו אף זו. המבקש לטעון כי הוא חוסה בצל ההתגרות, ממילא מודה בכך שמעשיו הביאו למות הקרבן, שאם לא תאמר כן - מה בצע בקיומה של ההתגרות אם לא מעשי הנאשם גרמו למות הקרבן? משעה שנטען כי מעשי הנאשם הם פרי התגרות מצד המנוחה, ממילא כלולה בכך הודייה בכך שמעשי הנאשם הם שגרמו לתוצאה (בענייננו: מות המנוחה).

חרף האמור, ועל מנת להוציא מקרא מידי ספק וכדי שדבר לא יהא חסר מן הספר, ראיתי לדון ולהכריע - פוזיטיבית ובמישרין - במכלול, היינו: ביסוד העובדתי וביסוד הנפשי.

הפלוגתאות

8. שתיים הן הסוגיות הטעונות הכרעה:

האחת - האם הרימה המאשימה את נטל השכנוע והוכיחה, מעבר לספק סביר, כי הנאשם ביצע את עבירת הרצח בכוונה תחילה;

השנייה - סוגיית הסייג לאחריות פלילית, הוא סייג השכרות.
דיון והכרעה

9. כפי שאבקש להראות להלן, הוכחה התביעה מעבר לספק סביר את אשמתו של הנאשם בעבירת הרצח בכוונה תחילה. הוכחה זו מבוססת על מכלול ראיות התביעה וכן על דברי הנאשם עצמו, במיוחד בעת חקירתו במשטרה. אפתח בקביעת העובדות באשר למעשה הפלילי ולאחר מכן אדון ביסוד הנפשי הנדרש להרשעה בעבירה הנדונה. בהמשך, אדון בסייג לאחריות (שכרות).
- עבירת הרצח בכוונה תחילה: כללי
10. עבירת הרצח בכוונה תחילה נדונה בסעיף 300 (א) (2) לחוק, המורה כי הגורם בכוונה תחילה למותו של אדם, יאשם ברצח.
11. הכוונה התחילה מוגדרת בסעיף 301 לחוק, כדלקמן:
- "(א) לענין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו.
- (ב) לענין ההחלטה וההכנה להמית, אין נפקא מינה אם החליט להמית את האדם או את מישהו, מסויים או בלתי מסויים, מבני משפחתו או מבני גזעו.
- (ג) כדי להוכיח כוונה תחילה אין צורך להראות שהנאשם היה שרוי בהלך נפש מסויים במשך זמן פלוני או תוך תקופה פלונית שלפני ביצוע העבירה או שהמכשיר שבו בוצעה הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה".
- יסודות עבירת הרצח בכוונה תחילה
- היסוד העובדתי: הגורם למותו של אדם
12. היסוד העובדתי, הנדרש להוכחה בעבירת הרצח הנדונה, הוא גרימת המוות על ידי הנאשם. יסוד זה מורכב מרכיבים אלה: (א) רכיב התנהגותי - "הגורם"; (ב) רכיב תוצאתי - "מותו"; (ג) קשר סיבתי (עובדתי ומשפטי) בין ההתנהגות לבין התוצאה. היסוד העובדתי בעבירות ההמתה למיניהן (גרם מוות ברשלנות; הריגה; רצח), הוא זהה. היסוד הנפשי, שבו אעסוק בהמשך, הוא המבדיל בין העבירות. המאשימה נדרשת לשכנע מעבר לכל ספק סביר כי מעשיו של הנאשם הם אלה אשר הובילו לתוצאה של מות הקרבן.
- לעיל עמדתי על כך שבסיכומי, לא כפר הנאשם ביסוד העובדתי (למעט הסתייגותי קודם). חרף זאת, אדון במעשיו של הנאשם ולסופו של דיון, ימצא כי מות המנוחה נגרם בשל הכאתה על ידי הנאשם, באגרופיו, בעיקר בראשה ובפניה ובהטחת שואב האבק פעמים אחדות הן בפניה והן באיזור החזה.

זירת העבירה

13. דבר האירוע מיום 8.5.13, נודע למשטרה מפיו של הנאשם עצמו (בנוסף לשכן). הלה התקשר (ממכשיר הטלפון של המנוחה) אל מוקד 100 ביום 9.5.13 שעה 00:51 לערך (ראו ת/27) ומסר "הרגתי את אשתי" (ת/19 ב' עמ' 2 שורות 26, 28). הנאשם האזין בבית המשפט להקלטת השיחה (ת/19א), ציין כי הוא זוכר את השיחה ואישר כי הוא הזמין את המשטרה (עמ' 68 שורות 21 - 22 לפרוטוקול). תוך דקות ספורות הגיעו שוטרים לבית הנאשם. השוטר ליאור שטיין (ע/6), שהגיע ראשון לזירה, פתח את דלת הדירה, שלא הייתה נעולה, וזיהה את הנאשם (שהיה מוכר לו מאירועים קודמים), יושב על כורסת טלויזיה. מבטו של הנאשם היה המום. הוא סבל מפציעה מדממת בשפתו התחתונה. הנאשם היה לבוש, כובע מצחייה לראשו ותיק צד עליו. לאחר שהשוטר שטיין הבחין בגופת המנוחה, הוא הוציא את הנאשם מן הדירה, אזק אותו, העלה אותו לעבר הרחוב והכניס אותו לניידת, שם הפקידו בידי מתנדב. השוטר שטיין ציין כי הנאשם היה רגוע, נינוח ולא אמר דבר. הוא היה מזיע מאוד וללא סימני דם. השוטר שטיין שב אל הדירה, שם הייתה מוטלת גופת המנוחה על הרצפה, עירומה ומכוסה בסדין כחול-סגלגל, כשסביבה סימני דם רבים. על המיטה שלצד המנוחה היו סימני דם ומריחות וכן על הארון שהיה במקום (ראו המזכר ת/32 וכן עמ' 41 שורות 20 - 30 לפרוטוקול).

14. בהמשך, התייצב בזירה רפ"ק עמיהוד לייפר, מן המעבדה הניידת במז"פ. הוא ערך את חוות הדעת ת/11 (שהוגשה, בין יתר המוצגים, בהסכמה כראייה לאמיתות תוכנה. ראו עמ' 19 שורות 10 - 11 לפרוטוקול). חוות הדעת כוללת תיאור מילולי של הפעולות והממצאים והמכילה גם 51 תצלומים מן הזירה. רפ"ק לייפר ציין כי בין יתר ממצאי הבדיקה של גופת המנוחה, נכללו: שטפי דם תת עוריים בפלג הגוף העליון, בין היתר באיזור הראש והחזה, יד וכתף שמאל, החזה והבטן; פצעים בשד שמאל, חלקם בצורת קווים ישרים ומקבילים; פיסת פלסטיק בצבע כתום על שד שמאל, הנראית כחלק מסבכת מגן פתח הפליטה של שואב אבק; פצעי חתך באיזור הבטן; פצעי שפשוף הנראים כפצעי הגנה בצורת קווים ישרים ומקבילים באמת יד שמאל.

בדיקת חדר השינה, שעל רצפתו נמצאה גופת המנוחה, העלתה בעיקר את הממצאים הבאים: סביב המנוחה (בין היתר באזור הראש ופלג הגוף העליון) נמצאו כתמי דם (כתמי העברה); על חלק מן הקירות, חזיתות דלתות של כוננית וחלק מארון הקיר לרבות המראה שבו, נמצאו כתמי דם (כתמי התזה בצורה פגיעה וכן כתמי העברה) ועל מדף התוחם את הדלתות התחתונות של הכוננית, נמצאו כתמי דם (כתמי העברה), הנראים כהטבעת אצבעות; על המזרון ועל אחת מדפנותיו נמצאו כתמי דם (כתמי העברה). כמו כן נמצאו כתמי דם על כרית ועל שמיכה. מימין לגופת המנוחה, נמצא שואב אבק תוצרת "אלקטרו לוקס". שואב האבק היה מוכתם בדם מכל עבריו ובסבכת מגן פתח הפליטה בדופן האחורית של שואב האבק, היו שלבים שבורים וחלקם חסרים בצד השמאלי ושניים שבורים בצד הימני (תצלומים 43 - 45 לת/11). חוות הדעת הפתולוגיות

15. ד"ר גיפס, אשר ערכה את חוות הדעת ת/5, ציינה כי עיקר הממצאים האנטומיים בגופת המנוחה, הם אלה: דימומים בחומר הלבן של המוח; דימומים תת-עוריים ופצעי שפשוף בגו - שברים בצלעות ודימומים בשרירי הבטן והחזה; פצעי קרע ושפשוף בפנים - דימומים תת עוריים בפנים ובצוואר, חלקם בעלי תבנית גיאומטרית, שברים בעצם האף, שברים טריים בכותרות השיניים בלסת העליונה, שברים בצלעות הן מימין והן משמאל, פצעי קרע בשפתי הפה (ואוסיף משלי, על פי הצפייה בתצלומים: האיזור שבין המצח לבין השפה התחתונה, כולו אדמומי וניכרות בו חבלות במיוחד באיזור ארובות העיניים; ראו תמונות 13 - 22 בת/6 וכן תמונה 9 בת/11. עפעפי המנוחה הם בצבע סגול. ראו גם התיאור בת/30 מפי פקד ענת אביטל "דם רב ניגר מאיזור ראשה" של המנוחה וכן ת/3 שורות 280 - 281).
- סיבת המוות של המנוחה, כפי שקבעה ד"ר גיפס בחוות דעתה, היא נזק חמור למוח, שנגרם עקב חבלות קהות מרובות לראש ולפנים, רובן ישירות (מכות). פצעי השפשוף, שריטה דימומים תת עוריים מרובים בצוואר בגוו ובגפיים ושברים שנגרמו בעיקר בשל חבלות קהות ישירות - יכלו להחיש את המוות. ד"ר גיפס הוסיפה וציינה בהשלמה לחוות הדעת כי פצע השפשוף התבנית בלחי שמאל, יכול להיגרם על ידי רשת האיוורור של שואב האבק, אף כי לא ניתן לקבוע אם חבלה זו נגרמה בשל הטחת שואב האבק במנוחה או מנפילתה עליו (ראו ת/10).
16. הנאשם עומת בחקירתו במשטרה ועומת עם ממצאי חוות הדעת הפתולוגית. אלה עיקרי התייחסותו: השברים בשיני המנוחה נגרמו "בגלל שהיא נשכה אותי" (ת/4א עמ' 7 שורות 13 - 15); באשר לשבר בעצם האף, אמר הנאשם "האף שלה תמיד כאב..." (ת/4א עמ' 7 שורות 16 - 17) וכאשר נתבקש להגיב על הפגיעות הקשות בפניה של המנוחה, כפי שהן נצפות בתצלומים שהוצגו לפניו, השיב כי הוא אינו רואה משום שאין לו משקפיים (ת/4א עמ' 8 שורות 19 - 36, עמ' 10 שורה 38). לשיטתו, הדימומים במוחה של המנוחה הם ישנים (ת/4א עמ' 7 שורות 29 - 39 ועמ' 8 שורות 1 - 2).
17. ד"ר גיפס אף בדקה ביום 9.5.13 את הנאשם. עיקרי ממצאיה (כמפורט בת/12) היו אלה: דימומים תת-עוריים בפנים ובלחמית ועפעף עין ימין; פצע קרע ברירית השפה התחתונה (צד שמאל); דימומים תת-עוריים, פצעי שפשוף חתך ושריטה בעיקר באצבעות ידיו של הנאשם ושברים בצפרניים. ד"ר גיפס חיוותה את דעתה כי הדימומים התת-עוריים נגרמו פחות מ-24 שעות לפני מועד הבדיקה, מחבלות קהות, קרוב לוודאי ישירות (מכות); פצע הקרע ברירית השפה התחתונה נגרם פחות מ-24 שעות עובר למועד הבדיקה ויכול להתיישב עם נשיכה על ידי אדם אחר; דימומים תת-עוריים, פצעי שפשוף חתך ושריטה נגרמו ברובם פחות מ-24 שעות לפני מועד הבדיקה ויכלו להיגרם בחלקם עקב מתן מכות/אגרופים לאחר (ראו צילומי הנאשם במוצג נ/1).
- ד"ר גיפס ציינה כי הנאשם חולה בסכרת, מטופל תרופתית וסובל מיתר לחץ דם. היא אף ציינה כי הנאשם שותה בכמויות גדולות (ומידע זה נמסר לד"ר גיפס מפי הנאשם).
18. להלן אביא רקע עובדתי בעיקר לגבי יחסי הנאשם והמנוחה, כנטען מפי הנאשם ועדים נוספים. המנוחה הנאשם וסביבתם

19. (א) הנאשם והמנוחה היו נשואים זה כ-28 שנים עובר לאירוע (ת/שורות 65 - 66; ת/שורה 4). לא היו להם ילדים משותפים (ת/שורות 17 - 18), אך למנוחה הייתה בת בגירה (ת/שורה 68). הנאשם והמנוחה עלו לישראל כ-18 שנים לפני האירוע (ת/שורה 215). כ-12 שנים לפני האירוע, עברה המנוחה אירוע של שבץ מוחי (ת/שורה 8; ת/שורות 19 - 20), אשר ככל הנראה החליש את הצד השמאלי של גופה ובשל כך הייתה היא יכולה להרים רק דברים קלים (ת/שורות 163 - 164), התקשתה במקלחת ועל כן הנאשם היה מסייע לה (ת/שורות 159 - 161). הנאשם טיפל בה מאותה עת ואילך (ת/1, בשורות 8 - 9; ת/4 שורה 16).

(ב) מאז עלותם ארצה, בשנת 1996, החלו בעיות זוגיות אצל הנאשם והמנוחה על רקע מגוריהם בשכירות ומעבר דירה מדי שנה (ת/שורות 8 - 9), התדרדרות המצב הבריאותי (שם) וחובותיהם לבנק (ת/שורה 3). השניים התווכחו מדי פעם, גם בצעקות (ת/שורות 126 - 127) וגם בחילופי "ברכות" (ת/שורות 8 - 14). הנאשם סבר שהמנוחה "עשתה פרובוקציות כדי לעצבן אותי והיא רצתה להכניס אותי לבית סוהר" (ת/4 שורה 46. ראו גם ת/3 שורות 149 - 150).

בעלת הדירה, גב' מזרחי, העידה כי באחת הפעמים כאשר באה לגבות דמי שכירות, השיחה לה המנוחה את דבר פחדה כי הנאשם יהרוג אותה (עמ' 20 שורה 24; עמ' 21 שורות 8 - 10 לפרוטוקול; ת/שורות 20 - 21). השפה העברית אמנם לא הייתה שגורה בפי המנוחה, אך על פי עדות הגב' מזרחי, כאשר השיחה נוהלה לאט - המנוחה הבינה (ת/שורות 22 - 23. העדה לא נחקרה על עניין זה). גם העדה גב' מאירי, הדוברת רוסית, שמעה מפי המנוחה (בשיחת טלפון שניהלו השתיים) כי "היא נורא מפחדת מבעלה שהוא מרביץ לה כל הזמן" (עמ' 27 שורות 1 - 2 ושורה 9 לפרוטוקול). העדה גב' מאירי התרשמה כי המנוחה חששה מן הנאשם (עמ' 28 שורות 3 - 16 לפרוטוקול).

כשבועיים ימים עובר לרצח, התקשרה שכנה של הנאשם, למשטרה ודיווחה על אודות "צעקות של השכנה, אומרת כי הוא הרביץ לה בעלה והיא צועקת 'הצילו הצילו'". כאשר הגיעה המשטרה למקום, שמעו הם גם מפי מר קדוש על אודות צעקות המנוחה מחמת הכאתה בידי הנאשם, הכל כמתועד בדו"ח הפעולה ת/17א. הנאשם הודה, במענה לכתב האישום, כי תקף את המנוחה ביום 26.4.13.

(ג) יחסיהם של הנאשם והמנוחה, מזה, ושכניהם בבית המשותף, מזה, לא היו שפירים. היו ביניהם ויכוחים ומריבות בגין צלילי מוסיקה גבוהים, מחד גיסא וצעקות קללות וטריקת דלתות, מאידך גיסא (ת/שורות 128 - 134; עדות אביב מזרחי בעמ' 23 שורות 17 - 27, עמ' 24 שורות 1 - 3 ועדות שוקי קדוש עמ' 45 שורות 10 - 24, עמ' 46 שורות 1 - 10; עמ' 47 שורות 6 - 13, שתיהן מהימנות עליו שכן עסקין בעדים חסרי נגיעה לתוצאת המשפט, אשר גרסתם אינה עומדת לבדה כי אם נתמכת בראיות נוספות; הודעת נאשם ת/1 שורות 128 - 134; הודעת הנאשם ת/17 מיום 27.4.13).

אירועי יום הרצח

20. על המסכת העובדתית שהתרחשה ביום הרצח בין הנאשם לבין המנוחה, ניתן ללמוד בעיקר מדברי הנאשם בהודעותיו במשטרה ובשיחזור. אני מעדיף את ליבת דברי הנאשם במשטרה (שיחת הטלפון שלו למשטרה; הודעות ושחזור), על פני גרסתו בבית המשפט, שלא הייתה עקבית, הייתה כבושה ללא הסבר ולא מתיישבת עם הראיות. פן מסוים של התמונה העובדתית, נלמד מפי שכניו של הנאשם בבית המשותף וחלק נכבד אחר - מן הזירה עצמה וממצאי הרופאה המשפטית, ד"ר גיפס.

21. על פי דברי הנאשם, בבוקרו של יום ה-8.5.13, יום ירושלים, החליט הוא לחגוג בין היתר בשתייה. החל מן השעה בה התעורר (סביבות 10:00), החל הוא "לאכול ולשתות 3 כוסיות של וודקה כל אחת בערך 40 גר' ושלוש כוסיות של יין. אכלתי ארוחת בוקר, שתיתי תה, קפה, שמעתי רדיו" (ת/3 שורות 22 - 24). המנוחה יצאה מחדרה מאוחר יותר ואכלה. היא אמרה לנאשם שהיא רוצה לצאת לקנות משהו וביקשה ממנו כסף. הנאשם נתן לה ₪ 200 והיא יצאה לדרכה, סביב השעה 15:00 (ת/3 שורות 28 - 30); לא נעלם הימני כי בהודעתו ת/1 סיפר הנאשם כי הוא זה שהציע למנוחה לצאת מן הבית. ראו שם, בשורות 3 - 4). מכל מקום, לאחר שהמנוחה עזבה את הדירה, המשיך הנאשם לשתות ולאכול (ת/1 שורה 193), משום שהרגיש עצמו חופשי (ת/1 שורה 35) ולדבריו - עוד לפני השעה 17:00 היה שיכור (ת/3 שורה 31), הואיל ושתה ליטר וודקה וליטר יין (ת/1 שורה 33).
22. בסביבות השעה 17:00 (וליתר דיוק: בשעה 17:11:27. ראו עמ' 5 למוצג ת/27 - פירוט שיחות יוצאות מן הטלפון הנייד של המנוחה - ועמ' 4 למוצג ת/27 - פירוט השיחות הנכנסות לטלפון הנייד של הנאשם), התקשרה המנוחה אל הנאשם. בשיחה זו, שנמשכה כארבע ורבע דקות, המנוחה אמרה לנאשם שהלכה לאיבוד (ת/1 שורות 7 - 9; ת/3 שורות 31 - 32) ומסרה לו שהיא ברחוב אצ"ל 34 ואינה חשה בטוב ומבקשת שיבוא להחזירה לביתם (שם. ראו גם ת/1 שורות 9 - 10). הנאשם יצא לחפש אחר המנוחה אך לא מצא אותה בכתובת שמסרה לו (ת/1 שורה 10; ת/3 שורות 33 - 34). משכך, פנה הנאשם לשוב לביתו. בדרך, רכש הנאשם בקבוק וודקה פרפקט ומצרכים נוספים (פסטרמה וגבינה. ראו ת/1 שורות 171 - 173; ת/3 שורות 40 - 41).
23. הנאשם שב לדירה בשעה 18:00 לערך, אך המנוחה לא הייתה שם. הנאשם היה עייף ובסערת רגשות, משום שלא מצא את המנוחה (ת/1 שורות 10 - 11; ת/2 עמ' 3 שורות 21 - 28). לאחר זמן, שבה המנוחה לדירה. בין השניים התפתחו חילופי דברים על רקע חוסר שביעות רצונו של הנאשם מכך שהמנוחה לא המתינה לו בכתובת שמסרה לו והוא השקיע מאמצים לחפש אחריה, תוך כדי כך שדאג לה (ת/1 שורות 12 - 15). המנוחה לא חסכה מילים מן הנאשם, לדבריו, בין השאר משום שנכשל באיתורה (ת/1 שורות 16 - 20; ת/3 שורות 45 - 46). לשונה הייתה מושחזת והנאשם "סופג וסופג ואחר כך מתפוצץ" (ת/1 שורה 54). חילופי הדברים נמשכו כמחצית השעה (ת/3 שורות 50 - 51). לאחר מכן הגיע ההתפוצצות.
24. לאחר מכן, הנאשם החל לשמוע מוסיקה בעוצמה גבוהה, למורת רוחה של המנוחה (ת/3 שורות 51 - 52), שיצאה מחדרה ודרשה מן הנאשם להנמיך את עוצמת המוסיקה. הנאשם סירב. מכאן ואילך החלה ההתדרדרות. עד מהרה עברו הצדדים לתגרת ידיים: הנאשם דחף את המנוחה לחדרה, היא דחפה אותו והכתה בפניו באגרופ, הוא המשיך להדוף אותה לחדרה והיא נשכה את שפתו התחתונה ואצבעותיו (ת/3 שורות 54 - 58; ת/2 עמ' 4 שורות 34 - 37; ת/1 שורות 25 - 28). הנאשם והמנוחה נפלו בשלב מסוים על רצפת החדר והנאשם הכה במנוחה. תחילה, סיפר הנאשם כי היכה את המנוחה בידיו בחזה (ת/1 שורות 48 - 49) ובאגרופים (ת/1 שורות 249 - 250). במהלך השיחזור, סיפר הנאשם כי היכה את המנוחה באגרופיו (ת/2 עמ' 6 שורות 21 - 23, עמ' 7 שורות 15 - 17) והוסיף "הרבצתי עד שהיא מתה" (ת/2 עמ' 5 שורה 2). לדבריו, הנתמכים בממצאים בזירה (ראו למשל תצלום 9 בת/11), הנאשם היכה במנוחה באגרופיו "בעיקר בפנים ... כי היא קיללה אותי" (ת/1 שורות 254, 256). מעניין לציין כי בהודעתו ת/3, שנמסרה ביום 13.5.13, סיפר הנאשם כי רק סטר למנוחה (שורות 70 - 71). מכל מקום, הנאשם לא שעה לבקשות המנוחה לחדול (ת/3 שורות 218 - 219).

25. הנאשם אף הודה בחקירתו הראשונה כי זרק את שואב האבק פעמים אחדות על המנוחה (ת/1 שורות 136 - 149). בשיחזור סיפר כי הטיח בה את שואב האבק פעם אחת, על פניה (ת/2, עמ' 7 שורות 8 - 9) אך בהמשך, סיפר כי עשה כן "משהו כמו שלוש פעמים" (שם, בעמ' 10 שורה 27), בעודה שוכבת על הרצפה (ת/2 עמ' 11 שורות 3 - 9). בהודעתו ת/3 סיפר הנאשם כי הטיח את שואב האבק במנוחה פעמיים, לעבר בטנה (ת/3 שורות 111 - 112, 174 - 176). אותה עת, שכבה המנוחה על רצפת החדר ולא זזה (ת/1 שורה 143). במהלך השיחזור, סיפר הנאשם כי בעת שזרק על המנוחה את שואב האבק, היא הייתה בהכרה והתגוננה על ידי כך שניסתה לזוז (ת/2 עמ' 11 שורות 29 - 38), היינו: לחמוק מפגיעת שואב האבק, אולם בת/3 הביע את הדיעה כי כאשר הטיח בה את שואב האבק, הייתה היא מחוסרת הכרה (ת/3 שורות 219 - 220, 229 - 230).
26. יודגש כי אף שבשלב מסוים חדלה המנוחה להגיב, אישר הנאשם כי הוסיף להכות בה משום שחשב שהיא מעמידה פנים (ת/1 שורות 97 - 102; ת/3 שורות 92 - 93). "היא עשתה את עצמה כאילו לא יכולה להתגונן, חשבתי שאם אני אעזוב אותה ואקום אז היא תקפוץ ותביא לי מכה מאחור עם משהו" (ת/3 שורות 101 - 102) והטיח בה את שואב האבק מחשש שמא היא תתקוף אותו עם שואב האבק (ת/3 שורות 178 - 179).
- שואב האבק פגע במנוחה הן בפנים מצד שמאל (ראו ממצאי ד"ר גיפס בעמ' 3 סעיף 3א לחוות הדעת ת/5) והן בחזה מצד שמאל (רפ"ק לייפר ציין שמצא חלק מסבכת שואב האבק על שד שמאל. ראו סעיף 4(ב) בעמ' 2 לת/11 וכן תצלום מס' 7 בעמ' 8 לת/11).
- בשלב מסוים, לאחר שהנאשם הבחין כי המנוחה שוב אינה בין החיים, התקשר הוא למשטרה והודיע כי הרג את אשתו (ת/1 שורות 117 - 121; ת/3 שורות 108 - 109).
27. משך כל אותו זמן שהנאשם הכה את המנוחה, נשמעו צעקות מפיה. שכני הנאשם והמנוחה שמעו צעקות אלה ובשלב מסוים הבינו כי מקורן בדירת המנוחה והנאשם (ת/35 שורות 21 - 13). בעטין - הזעיק מר קדוש את המשטרה בשעה 23:22 (עדות מר קדוש בעמ' 46 שורות 12 - 27. ראו גם תמליל שיחת מר קדוש והמוקדנית - ת/19 עמ' 1 ועד עמ' 2 שורה 3; דו"ח הפעולה ת/31, המתעד גם את שעת קבלת הדיווח; ת/35 - הודעת רחל חזן ועדותה בעמ' 50 שורות 8 ואילך). המשטרה אכן התייצבה במקום כעבור כ-10 דקות, אך לא נעשה דבר משום שהשוטר לא שמע דבר (עדות השוטר שטיין מעמ' 40 שורה 28 ועד עמ' 41 שורה 11). כעבור שעה ורבע, התקשר הנאשם למשטרה והודיע כי הרג את אשתו, כאמור.
28. בעת האירוע היו בדירה רק הנאשם והמנוחה. כך אישר הנאשם באמרו "לא היה שם שלישי" (ת/4 שורה 73). מדו"ח הפעולה ת/32 עולה כי השוטר ליאור שטיין פתח את דלת הכניסה לדירה, אשר הייתה סגורה, וכך עולה גם מעדותו בעמ' 41 שורה 20 לפרוטוקול. תימוכין נוספים לכך מצויים בדברי העד מר קדוש שהעיד כי דלת הדירה לא הייתה פתוחה בעת שנשמעו צעקות המנוחה בליל הרצח וכי אין דרך אחרת להיכנס לדירה פרט לדלת הכניסה (עמ' 48 שורות 6 - 10 לפרוטוקול).

29. הנה כי כן, העובדות שהוכחו מעבר לכל ספק הן שהנאשם היכה במנוחה מכות קשות, באגרופיו, בעיקר בראשה ובפניה, ולא שעה לבקשותיה לחדול. הוא לא הסתפק בכך והטיח בה את שואב האבק פעמים אחדות, הן בפניה והן באיזור החזה. במעשיו אלה גרם הנאשם למותה של המנוחה.

גרסת הנאשם בבית המשפט

30. לעומת הפסיפס העובדתי המתואר, המיוסד הן על דברי הנאשם בחקירותיו במשטרה והן על הממצאים בזירה, ביקש הנאשם לטעון בהמשך - ככל שהדין התקדם - כי ידו לא הייתה במעל וכי "בנדיטים" (כלשונו. ראו, למשל, עמ' 53 שורה 17 ועמ' 61 שורה 18 לפרוטוקול), שנכנסו לדירה, הם אלה שהיכו את המנוחה מכות נאמנות. ליבת גרסת הנאשם בעדותו הייתה זו: ביום האירוע לאחר ארוחת הבוקר, החליט הנאשם להישאר בבית והציע למנוחה לצאת לטייל ולקנות לעצמה משהו, ואכן היא קמה והלכה. בסביבות השעה 14:00 - 15:00, התקשרה המנוחה לנאשם וביקשה שיעזור לה לשוב הביתה כי חם לה והיא לא חשה בטוב. הנאשם יצא לחפש את המנוחה ולא עלה בידו למצוא אותה. על כן, שב לדירה והמתין שם למנוחה. היא אכן שבה כעבור זמן-מה והנאשם שמח בבואה. לאחר מכן, המנוחה הלכה לנוח בחדרה והנאשם פנה לחדרו. מכאן ואילך (שעה 17:00. ראו עמ' 54 שורה 21 לפרוטוקול), טען הנאשם כי אינו זוכר דבר (עמ' 52 שורות 10 - 30 לפרוטוקול). הוא התעורר בשעה 23:30 וראה מראה מזעזע: המנוחה שכבה על הרצפה בשלולית דם, ליד מיטתה. הנאשם לא זיהה אותה כאשתו (עמ' 53 שורה 10 ועמ' 59 שורות 16 - 19 לפרוטוקול) למרות שמצא את עצמו בסמוך לה ואף הוא מלא דם. ידיו ושפתו היו נשוכות (עמ' 53 שורות 1 - 3) ולפתע החל המנוחה לנשוק את הנאשם ולשרוט אותו. הוא לא הבין את הסיבה לכך כי היה "בהרגשה של תחת סמים" (עמ' 53 שורה 5 לפרוטוקול) ויכול להיות שהבנדיטים סיממו אותו (עמ' 53 שורות 12 - 17 לפרוטוקול). הנאשם הגן על עצמו במכות מפני מעשה התקיפה של המנוחה. המנוחה שממילא הייתה מוכה, הפסיקה לנשום כעבור זמן קצר ומייד הזמין הנאשם את המשטרה (עמ' 53 שורות 5 - 7). גרסתו זו של הנאשם הובאה לעיל לשם שלמות התמונה. אדון בה להלן, עת אבחן את סייג השכרות.

31. בהודעת הנאשם מיום 26.5.13 (ת/4) נשמעו זמירות חדשות, כגון: המנוחה "מתה בעצמה. היא הייתה מאוד חולה" (שורה 16) והד לגרסה זו מצינו בהודעה ת/3, שם סיפר כי המנוחה נפטרה מחמת בעיות לב (ת/3 שורות 202, 279). יתר על כן, בת/4 אמר הנאשם כי המנוחה "נחנקה בגלל שבעלת הבית ניתקה את המזגן" (ת/4 שורה 5). דברים אלה נטענו ללא כל ביסוס מצד הנאשם והם אף סותרים את ממצאי חוות הדעת ת/5 ובמיוחד סותרים הם את הודיית הנאשם בסיבת המוות של המנוחה (ראו המענה לסעיף 10 לכתב האישום בעמ' 16 שורות 24 - 25 לפרוטוקול).

32. כללו של דבר, אני סבור, וכך אציע לחבריי לקבוע, כי הפעלת אלימות אכזרית וממושכת מצד הנאשם על המנוחה, בכך שהיכה אותה הן בידיו והן בהטחת שואב האבק על איברים חיוניים בגופה, גרמה נזק חמור למנוחה של המנוחה, שהביא למותה. הקביעה שהנאשם ביצע את המעשים, מבוססת על נתוני הזירה, העובדה שאין אינדיקציה לנוכחותם של אנשים נוספים במקום, העובדה שהנאשם התקשר למשטרה והודיע שהרג את אשתו וכן גרסתו במשטרה, כולל השחזור. בכך הרימה המאשימה את נטל השכנוע באשר ליסוד העובדתי בעבירת הרצח.

היסוד הנפשי

33. משנמצא לי כי הנאשם המית את המנוחה במו-ידין במכות שהפליא בה, נתקיים בו היסוד של המעשה הפלילי. בכך כמובן לא סגי. רק אם נתמזגה ביסוד זה - סימולטנית - כוונה פלילית (בעניינו: מיוחדת), רק אז ניתן יהא להרשיע את הנאשם בעבירת הרצח בכוונה תחילה. אם לא כן - חרף התוצאה הקטלנית, לא יהא ניתן להרשיע את הנאשם בעבירת הרצח בכוונה תחילה (אך אפשר ויורשע בעבירת המתה אחרת, הכל על פי המתווה העובדתי שהוכח). אעבור אפוא לבחינת היסוד הנפשי.
34. ההכרעה בשאלת התקיימותו של היסוד הנפשי של הנאשם, שלובה בקיומו או בהעדרו של סייג לאחריות הפלילית אשר הנאשם סבור כי נתקיים בו, הוא סייג השכרות (ראו למשל פסקה 61 לפסק הדין בע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 11.5.06, פורסם במאגר נבו; להלן: "פרשת סטקלר"). טענת הנאשם היא כדלקמן:
- במהלך חקירתו במשטרה (בחודש מאי 2013), טען הנאשם כי היה שיכור בעת האירוע בשל כך ששתה ליטר וודקה וליטר יין ביום האירוע (ראו פסקה 21 לעיל וכן, למשל, ת/1 שורות 7, 18, 21, 31-35, 151, 161 - 181). לדבריו, הוא התפכח כאשר הובא לתחנת המשטרה (ת/1 שורות 197 - 200) או כאשר המנוחה הפסיקה לנשום (ת/1 שורה 204). זוהי טענת השכרות מדעת.
- בעדותו בבית המשפט (בחודש נובמבר 2014), לא חזר הנאשם על טענת השכרות מדעת. הוא העלה טענה חדשה, כי סומם בידי זדים שנכנסו לדירה (עמ' 53 שורות 5, 15, 17; עמ' 61 שורות 29 - 30; עמ' 67 שורה 18 לפרוטוקול. לגרסתו, הסם השפיע עליו גם בשעה שנחקר במשטרה ולכן כל דבריו שם - אינם אמת: עמ' 59 שורות 11 - 13 לפרוטוקול). זוהי אפוא טענת השכרות הכפויה.
- יושם אל לב כי טענת השכרות מדעת וטענת השכרות הכפויה אינן ראויות לדור בכפיפה אחת, לפי שבנסיבות העניין הן מכחישות זו את זו.
35. כאמור, שלושה הם הרכיבים המעמידים את היסוד הנפשי הגלום בכוונה תחילה (החלטה, הכנה והעדר התגרות. ראו סעיף 301 (א) לחוק). אדון בהם על פי סדרם.
- החלטה להמית
36. רכיב זה עוסק במחשבת העברין. זהו אפוא רכיב סובייקטיבי טהור. שני רכיבי משנה מצויים בבסיסו, והם: ראשית, הממית חזה או צפה את התוצאה הקטלנית; שנית, הממית קבע לעצמו מטרה לגרום למות הקורבן ורצה בהתגשמות המטרה (ראו, מכלל רבים אחרים, ע"פ 2933/08 שלגין נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 5.12.12, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת שלגין"; ע"פ 3834/10 והבה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 6.3.13, פורסם במאגר נבו; ע"פ 7620/11 מסיכה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 27.7.14, פורסם במאגר נבו). על פי רוב, אין לבית המשפט ראיות על אודות מחשבת העברין וצפונות ליבו. על כן, פיתחה ההלכה הפסוקה "ארגז כלים" שיסייע בהתחקות אחר אותם "דברים שבלב". אחד מן הכלים הוא החזקה שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו. בע"פ 8667/10 ניג'ם נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 27.12.12, פורסם במאגר נבו, שנינו כהאי לישנא:

"חזקה זו נובעת מן ההנחה שמי שגרם למותו של אדם על-ידי מעשה אשר על-פי טיבו מיועד לגרום לתוצאה קטלנית, גם התכוון בתוככי-נפשו להביא לתוצאה טבעית זו, שהיא פועל יוצא ממעשהו. באמצעות חזקת הכוונה ניתן להוכיח הן את צפיית האפשרות להשגת התוצאה הקטלנית, הן את רצון הנאשם כי תוצאה זו תתממש ... חזקה זו מבוססת על ניסיון החיים; היא אינה חלוטה, ודי בכך שהנאשם יעורר ספק סביר בראיות המקימות את החזקה, על מנת להפריכה".

(ראו גם פרשת בסעוד; ע"פ 8704/09 באשה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 11.11.12, פורסם במאגר נבו; ע"פ 2202/08 פסקו נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 7.3.12, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת פסקו"; ע"פ 6908/10 דוד נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 2.1.13, פורסם במאגר נבו; ע"פ 131/08 זידאן נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 20.2.13, פורסם במאגר נבו; ע"פ 2507/11 אוסקר נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 30.9.13, פורסם במאגר נבו; ע"פ 2458/11 סולוביוב נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 7.1.14, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת סולוביוב"; ע"פ 8065/11 עפיף נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 26.1.14, פורסם במאגר נבו; ע"פ 6304/12 ספרונב נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 26.1.15, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת ספרונב").

בע"פ 9604/04 כריכלי נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 4.9.07, פורסם במאגר נבו (להלן: "פרשת כריכלי") לימדתנו הנשיאה ביניש דברים אלה בהקשר הנדון:

"יש להדגיש כי חזקה זו הינה אך כלי עזר ראיתי, אשר יש לעשות בו שימוש זהיר, ואשר כל ספק סביר שיעורר הנאשם יטול ממנו את כוחו ... מאחר שהנטל המוטל על התביעה הינו להוכיח את אשמתו של הנאשם מעבר לספק סביר, ברי כי לא די בכך שהנאשם יעלה תיאוריה חסרת בסיס על מנת ליצור את הספק הנדרש, וכי התביעה אינה נדרשת להפריך ספק שבסיסו בהרהורי לב או בתיאוריה שאין לה כל הוכחה או אחיזה בעובדות ... אם אין בדבריו של המערער או ביתר הראיות כדי להצביע על כוונה אפשרית אחרת, אשר לה אחיזה במכלול הנסיבות, 'הרי הדעת נותנת, כי מי שגרם למותו של אחר על-ידי מעשה, המיועד לפי אופיו ולפי מהותו לגרום לתוצאה קטלנית, גם נשא בלבו את הכוונה להביא לתוצאה הטבעית של מעשהו' ...".

כלי נוסף ימצא במבחני העזר השונים אשר הצטברותם יכולה לנתבנו למסקנה בכיוון זה או אחר. בפרשת כריכלי נקבע בעניין זה כדלקמן:

"בנוסף לחזקה זו התגבשו בפסיקה מספר מבחני עזר, אשר מסייעים לבית המשפט להסיק אם התקיימה החלטה להמית, על פי מכלול הנסיבות האופפות את האירוע. במסגרת מבחני עזר אלו יבחן בית המשפט את הכלי ששימש לביצוע המעשה; את אופן ביצוע המעשה; את מספר הפגיעות ומקומן; את אופי התקרית שהובילה לאירוע וחילופי דברים שקדמו לו וכיוצא באלה מבחינים, שכולם מבוססים על מסקנות מעובדות, כפי שניתן לפרשן על פי השכל הישר וניסיון החיים ...".

בפרשת פסקו נקבע, בנוסף, כי "התנהגותו של נאשם מיד לאחר אירוע שהוביל למותו של אדם עשויה להיות בעלת משקל בבואנו לבחון קיומה או העדרה של כוונה להמית". מבחני העזר הנזכרים לעיל אינם בגדר רשימה סגורה. ניתן להוסיף עליהם או לגרוע מהם, הכל - על פי המתווה העובדתי הפרטני.

37. בענייננו, ההחלטה להמית נלמדת ממכלול העובדות שהוכחו, ובתמצית: הכאת המנוחה מכות נמרצות בעיקר בראשה ובפניה, והטחת שואב האבק בפניה ובחזה, וכל אלה גרמו לה לפגיעות קשות (כולל שבר בשיניים אחדות ושבר בעצם האף) והובילו לנזק חמור למוח. בהסתמך על החזקה לפיה אדם מתכוון להשיג את התוצאה הטבעית הנובעת ממעשיו, ניתן לקבוע חד משמעית ומעבר לספק סביר, כי מכות אגרופ חוזרות ונשנות לעבר ראשה של המנוחה (שהייתה חולנית וחלושה, כדברי הנאשם), מלמדות על כך שהנאשם צפה את התוצאה הנובעת מהן ומהטחת שואב האבק, ורצה בהגשמתה. דעת לכל נקל כי אדם החובט באגרופו פעמים רבות, משך דקות ארוכות, בראשו של הקרבן, ולא מסתפק בכך אלא מוסיף וחובט בקורבנו בעזרת שואב אבק (הן בפנים והן בחזה), בעוצמה כזו הגורמת לכך שחלק מסבכת שואב האבק יישבר ופיסה ממנה תישאר על גוף הקרבן, אינו מתכוון אלא לקטול את קרבנו. לטעמי, ובשים לב לנסיבות העניין דנן, כל גישה אחרת מצויה הרחק מחוץ למתחם הסבירות של הכרעה שיפוטית. תנא דמסייע לקיום ההחלטה להמית, למדים אנו גם מן העובדה שהנאשם לא ביקש להזעיק עזרה למנוחה כאשר הבחין שאינה נעה עוד. הוא אמנם התקשר למשטרה, אך זאת על מנת לדווח על מעשיו, שעה שככל הנראה כבר לא ניתן היה להציל את המנוחה.

הנאשם רשאי היה לסתור את חזקת הכוונה, שהרי אין עסקינן בחזקה חלוטה. אולם, הנאשם לא מסר הסבר מתקבל על הדעת שיש בו כדי לעורר ספק סביר לגבי הכוונה העולה ממעשיו. משכך, חזקת הכוונה הופכת לראייה חלוטה בכל הנוגע להחלטה להמית. אולם, אם יעלה בידי הנאשם להראות כי היה נתון במצב של שכרות (ולמצער שקיים ספק סביר בעניין זה), שוב לא תתאפשר קביעה כי החליט להמית את המנוחה. סוגייה זו תידון להלן בפסקה 54, אף שגיאוטרית מקומה כאן.

38. בשולי הדברים אבקש לציין כי הסנגורית טענה בסיכומיה כי השילוב שנוצר בין מחלת הסכרת ממנה סבל הנאשם, לכמות האלכוהול שצרך, הובילו אותו למצב רפואי ייחודי בו מתרחשת נפילת סוכר בדם והגוף נכנס למצוקה המכונה היפוגליקמיה, שגורמת בין היתר לתופעות של עצבנות, הזעה, אי שקט אגרסיביות ואף אלימות, מחד גיסא, ובלבול, פרכוסים ואובדן הכרה מאידך גיסא (ראו סעיפים 23 - 24 ו-30 לסיכומי ההגנה). טענה זו היא חדשנית ומקורית, במיוחד לאור התימוכין הרפואיים שהוצבו לה: ויקיפדיה, לא פחות. ויקיפדיה מעלות רבות לה, אך אין היא אסמכתא (רפואית). ההגנה נמנעה מהעדת מומחה רפואי לביסוס טיעוניה ואילו הובא מומחה כאמור, ניתן היה לעמתו עם בדיקת הדם של הנאשם (15/ת) ממנה עלה כי רמת הסוכר בדמו ביום 9.5.13 שעה 13:44, הייתה 261 (ככל הנראה - ללא צום) ולברר עימו מה משמעות הדבר והאם ייתכן שהנאשם עבר ממצב של היפוגלימיקה למצב של היפרגלימיקה תוך מספר שעות ללא נקיטת כל פעולה מיוחדת מצידו.

לאור האמור לעיל, הטענה כאילו בשל מצב היפוגליקמי בו (כביכול) היה שרוי הנאשם, נבצר ממנו לגבש כוונה פלילית - נדחית בזה.

הכנה

39. רכיב ההכנה גלום בדיבור "לאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו" שבסיפא לסעיף 301 (א) לחוק העונשין. בהקשר זה, מורה סעיף 301 (ג) לחוק העונשין כי "כדי להוכיח כוונה תחילה אין צורך להראות ... שהמכשיר שבו בוצעה [ההמיתה. מ' י'] הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה". על פי ההלכה הפסוקה, המושרשת היטב בישראל, רכיב ההכנה הוא יסוד פסי טהור. מטרתו היא ללמד על אופייה של הכוונה, קרי: פעולת הכנה מלמדת שהנאשם החליט להרוג מתוך שיקול דעת ולאחר חשיבה ונועדה לשלול את אופייה הספונטני של הכוונה (פרשת אליאביב; דנ"פ 1042/04 ביטון נ' מדינת ישראל, פ"ד סא (3) 646, 671 - 673 (2006); להלן: "פרשת ביטון"; ע"פ 7392/06 אבו סאלח נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 28.6.10, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת אבו סאלח"; ע"פ 8392/08 אבהה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 20.1.15, פורסם במאגר נבו).
40. ההכנה יכולה להתמזג במעשה ההמיתה כחלק בלתי נפרד ואין הכרח כי תתפוס שיעור זמן מסוים (ע"פ 11578/05 טלה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 18.6.07, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת טלה"; ע"פ 2170/06 מלול נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 8.7.09, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת מלול"; פרשת ספרונוב). כך, למשל, חניקת קורבן בידי נאשם, מצביעה הן על ההחלטה להמית, הן על מעשה ההכנה והן על מעשה ההמיתה, אשר נטוו זה בזה (פרשת טלה) ואף שליפת כלי נשק משקפת מעשה של הכנה (ע"פ 655/78 שמידמן נ' היועמ"ש, פ"ד לד (1) 63, 72 - 73 (1979); דעת המיעוט של כב' השופטת ארבל בע"פ 4179/09 מדינת ישראל נ' וולקוב, ניתן ביום 18.10.10, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת וולקוב") והוא הדין בדקירת הקרבן בסכין (פרשת ספרונוב).
41. בפרשתנו, חבטות אגרופים במשך דקות ארוכות בראשה של המנוחה והטחת שואב האבק בראשה ובחזה, די בהן על מנת לקבוע כי רכיב ההכנה נתקיים בנאשם. כזכור, הנאשם לא כפר במסגרת סיכומיו בכך שנתקיים בו רכיב ההכנה. העדר התגרות
42. סעיף 301 (א) לחוק העונשין מקדיש מילים ספורות לרכיב זה, בתארו אותו כהאי ליסנא: "...[המיתו] בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול היה לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו ...". (בלשון סעיף 216 (ב) לפקודת החוק הפלילי, 1936: "... [הרג אותו אדם] בקור רוח בלא שהרגיזוהו סמוך לכך במסיבות שהיה יכול בהן לחשוב ולהבין את תוצאות מעשהו ..."; ובמקור: "[he has killed such person] in cold blood without immediate provocation in circumstances in which he was able to think and realize the result of his action").
43. רכיב העדר ההתגרות הוא פרט עובדתי - נסיבתי (פרשת ביטון). ההלכה הפסוקה מורה כי ההתגרות היא אירוע חיצוני פרובוקטיבי המתרחש בסמוך למעשה ההמיתה וגורם לנאשם לאבד את השליטה העצמית ולבצע את מעשה ההמיתה באופן ספונטני וללא יישוב הדעת, קרי: בדם חם (ראו למשל פרשת אזואלוס; פרשת אליאביב בעמ' 467; פרשת ספרונוב). הגישה העולה מן הפסיקה אינה אוהדת את טענת ההתגרות. על כן, מתקבלת היא רק במקרים נדירים ובמשורה שבמשורה (פרשת מלול).

44. מזה עשרות שנים, מבחינה הפסיקה בין שני מבחנים הכלולים ברכיב הנדון: מבחן סובייקטיבי ומבחן אובייקטיבי. קיומה של התגרות מותנה בקיומם המצטבר של שניהם. בראשית בוחן בית המשפט את היסוד הסובייקטיבי; אם יש לו עיגון כדבעי בחומר הראיות - נבחן אף היסוד האובייקטיבי (ראו פרשת ביטון; פרשת פסקו; ע"א 8332/05 איסקוב נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 26.7.07, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת איסקוב"; פרשת שלגין; פרשת ספרונוב).

המבחן הסובייקטיבי

45. המבחן הסובייקטיבי הוא מבחן עובדתי טהור, הבוחן את התנהגות הנאשם הספציפי. מבחן זה שולל מן הכוונה את אופייה המיוחד פרי יישוב הדעת. הוא מעוגן בנסיבות המיוחדות של כל מקרה ובמצבו הנפשי של הנאשם (פרשת אליאבייב, בעמ' 467; פרשת ביטון). בבסיסו מצויה הכרת המשפט בקיומה של "חולשת הטבע האנושי וההבחנה המוסרית בין מי שפועל ב'דם קר' לבין מי שמעצוריו הנפשיים והמוסריים נתרופפו בשל ההתגרות בו" (פרשת פלוני. ראו גם פרשת ביטון). על הראשון יחול דין רצח ואילו על השני - דין הריגה.

46. בגדרי מבחן זה, נבדקת השפעתו של האירוע המתגרה על הנאשם. המבחן הסובייקטיבי יתקיים אם מחמת ההתגרות, ובתכוף לה, איבד הנאשם בפתאומיות את שליטתו העצמית, כך שמעשה ההמתה בוצע בלא מחשבה על תוצאותיו. בהקשר זה, בית המשפט בוחן נתונים עובדתיים אחדים, לרבות אלה:

(א) עיתוי ההתגרות ומועד התגובה: מעשה ההמתה עקב התגרות אינו יכול להיעשות אלא בסמיכות זמן להתגרות. מעשה המתה המנותק מבחינת מועד התרחשותו מן ההתגרות, אין די בו, לפי שריחוק הזמנים הותיר בידי הנאשם שהות לצנן את להט דמו, להתקרר ברוחו ולשוב למצב של שליטה עצמית. מעשה המתה שבוצע בריחוק מועדים לעומת מעשה ההתגרות, עלול לגרור מסקנה כי המעשה מהווה נקמנות מחושבת גרידא (פרשת בראשי; פרשת אבו סאלח);

(ב) עוצמת ההתגרות: ההתגרות צריכה להיות קשה וחריפה עד כדי כך שגרמה לנאשם לאבד לפתע את עשתונותיו ושליטתו העצמית ולפעול מתוך תחושת זעם בלתי נשלט. "עוצמת הריגוש של האדם צריכה להיות, מצד אחד, בעלת אופי רגעי, חולף ופתאומי, ומצד אחר, עוצמתה צריכה להיות כזו שתשלול מן הנאשם יכולת לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו" (פרשת אליאבייב, בעמ' 475);

(ג) פתאומיות ההתגרות: מאורע שנתרגש על הנאשם כרעם ביום בהיר, או סערת נפש שנגרמה מחמת גילוי מרעיש, ללא כל הכנה מוקדמת. ראו למשל פרשת טלה; ע"פ 9970/06 קאנשן נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 9.3.09, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת קאנשן"; ע"פ 5718/06 אפשטיין נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 15.11.09, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת אפשטיין";

(ד) פתאומיות אובדן השליטה: תהליך הגרימה של אובדן העשתונות חייב להיות קשור באופן הדוק לעוצמתה של ההתגרות, במובן זה שהתגרות בדרגה גבוהה הביאה לידי כך שהנאשם יאבד לפתע, ללא כל סימנים מקדימים (וכמובן שלא מתוך תכנון) את קור רוחו, כאילו היכה בו הברק;

(ה) ספונטניות התגובה למעשה ההתגרות: התגובה נעשית שלא מתוך שיקול דעת. כך, למשל בפרשת פלוני הנ"ל, קבע בית המשפט לאמור: "המערער 2 דחף את המנוח שנפל לקרקע, ובכך הגיב ספונטנית על ההתגרות, אך המשך הכאתו של המנוח ודקירתו פעמים רבות על ידי השניים, חורג מתגובה ספונטנית";

(ו) מידתיות היחס שבין ההתגרות לבין עוצמת התגובה לה, תיבחן לעתים, על ידי בית המשפט. העדר יחס סביר בין השניים, יכול ללמד על קיומה של שליטה עצמית וביצוע מעשה ההמתה מתוך מחשבה מוקדמת ולא בשל איבוד עשתונות (פרשת אליאבייב, בעמ' 476).

47. האם נכון הדין להכיר בהתגרות מצטברת, היינו: סדרת מעשי התגרות מצד הקורבן, אשר הולכים ונמשכים על פני תקופת זמן, שכל אחד מהם מוסיף מעט שמן למדורה ומעצים את אט אט את בעירתה, עד אשר מגיע רגע השיא - בבחינת "הגיעו מים עד נפש" - שבו אין הנאשם יכול עוד לשלוט בעצמו, והוא מתפרץ בחמת זעם, מאבד את שליטתו העצמית וקוטל את הקורבן? המענה שניתן לכך בהלכה הפסוקה הוא בשלילה. יתר על כן, הצטברותן של התגרויות עלולה לגרום לכך שבית המשפט לא יכיר במעשה האחרון כמעשה של התגרות. זאת, משום שהחלטה להמית את הקורבן אשר גמלה בלב הנאשם בתהליך של בעירה איטית, מתיישבת דווקא עם קור רוח, שהוא אויבה המושבע של התנהגות עקב התגרות, האמורה לשקף את רתיחת דמו הפתאומית של הנאשם. הווי אומר, על מנת שהתגרות ממושכת תעלה כדי התגרות לצורך סעיף 301 לחוק העונשין, צריך שיתקיימו שניים אלה:

האחד - מעשה ההתגרות האחרון כשהוא ניצב לבדו, היה עוצמתי והביא את הנאשם לאבדן עשתונות שבעטיו המית את קורבנו; השני - ההתגרות שבעבר לא הולידה אצל הנאשם את השיקול להגיב להתגרות הבאה באופן קטלני (ראו פרשת אליאבייב, בעמ' 476; פרשת בראשי; פרשת אבו סאלח). בע"פ 185/74 מור-יוסף נ' מדינת ישראל, לא פורסם, ניתן ביום 23.3.75, נאמר כי "החוק אינו מכיר בקינטור מצטבר ההולך ונמשך זמן רב ... אין זאת אלא שלאחר שהחליט בנפשו להרוג [את קורבנותיו], רק חיכה להזדמנות מתאימה ...".

אמור מעתה: התגרות ממושכת בעבר עלולה לערער את המסקנה כי מעשה ההמתה שנבע מן ההתגרות האחרונה בסדרה, נעשה בלא יישוב הדעת (ומזווית אחרת: התגרות ממושכת יכולה לבסס מסקנה שההמתה נעשתה בדם קר). אין צריך לומר כי ההכרעה תלויה בעובדותיה המיוחדות של כל פרשה הניצבת להכרעה. מכאן - למבחן האובייקטיבי. המבחן האובייקטיבי

48. המבחן האובייקטיבי מציב רף של סבירות לתגובה כלפי מעשה ההתגרות. הוא מבקש להשיב לשאלה אם אדם מן היישוב או אדם ממוצע, בנעליו של הנאשם, עלול היה להגיב להתגרות באופן דומה לתגובת הנאשם (קרי: אבדן עשתונות ושליטה עצמית עד כדי קטילת הקורבן), אם לאו. במילים אחרות: אם "גם אדם סביר הפועל מתוך כוונה והכנה עלול היה שלא להתגבר על סערת רוחו, ושלא לשלוט בעצמו, ועל כן לפעול כפי שפעל הנאשם הספציפי ...", כי אז גם לפי המבחן האובייקטיבי מתקיימת התגרות ... ולא מתגבשת כוונה תחילה" (פרשת ביטון; ראו גם פרשת חלאילה; פרשת איסקוב). לא זו אף זו, "סף הכניסה" אל תחום ה'התגרות' חייב להיות אובייקטיבי. תפיסותיו הסובייקטיביות של הממית אינן מעלות ואינן מורידות. אדם אינו הופך עניין להתגרות רק משום שהוא רואה בכך התגרות" (פרשת ביטון). ראו גם פרשת פסקו; פרשת בסעוד. דעת המיעוט של כב' השופטת ארבל בפרשת וולקוב). אמת המידה הנבחנת במסגרת הנוכחית היא זו הממוצעת, המניחה קיומן של חולשות אנוש באדם הממוצע (פרשת אליאבייב, בעמ' 472; פרשת טלה). כאמור, בית המשפט נזקק למבחן האובייקטיבי רק באותם המקרים שבהם מתקיים רכיב ההתגרות על פי המבחן הסובייקטיבי.

49. המבחן האובייקטיבי נועד להכיר באחריות הפלילית לעבירת הרצח מצד נאשם שפעל ספונטנית, מחד גיסא, ולמנוע השתתפות פלילית בגין רצח מנאשם אשר הגיב להתגרות כפי שהיו עשויים רוב האנשים להגיב, מאידך גיסא (פרשת אזולאוס בעמ' 580).

המבחן הנדון נכון להסכין עם חולשת הטבע האנושי באדם הממוצע, שאין בה עמדה אנטי חברתית בוטה ובלבד שיסודה בהתגרות קשה שגם בני תרבות עלולים להיכשל בהתמודדות עימה. יתר על כן: המבחן מבקש להציב בלם ערכי אשר נועד לכפות נורמת התנהגות שבבסיסה ניצבת קדושת החיים כערך עליון. לפיכך, רק במקרים מצומצמים וחריגים ייקבע כי התגרות היא כה קשה, עד אשר אדם סביר היה מגיב עליה בדרך של המתה (ע"פ 6917/06 חרמאן נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 1.9.08, פורסם במאגר נבו. להלן: "פרשת חרמאן"). במובן זה, מתקיים תהליך של "אובייקטיביזציה" של האחריות הפלילית (פרשת אליאבייב, בעמ' 472), אף שככלל האחריות הפלילית היא אישית וסובייקטיבית.

בפרשת ביטון נדונה השאלה אם יש ליצוק תכנים סובייקטיביים אחדים אל תוך המבחן האובייקטיבי, על מנת לעדנו קמעא תוך התחשבות גם בנאשם העומד לדין ובאקדודות מתכונותיו. לאחר דיון מקיף ומעמיק בעניין זה, וחרף העמדה כי ראוי לעשות כן, נפסק שזהו עניין למחוקק לענות בו. נוסף על כך, נפסק שם בלשון צלולה ומפורשת: "... כי תכונותיו של הממית, אופיו, מזגו, מינו, רקעו הסוציו-אקונומי, דתו, עדתו, מצבו הנפשי והרוחני ושאר תכונותיו אינן נלקחות בחשבון". לשון אחר, המבחן האובייקטיבי בישראל הוא אפוא זה הטהור, שאינו משלב בתוכו נתונים סובייקטיביים של הנאשם, למעט גילו (היינו: "מידת קטנותו" כלשון פסק הדין בפרשת ביטון).

50. במסגרת המבחן האובייקטיבי נדרשים יחסי סבירות בין ההתגרות שננקטה כלפי הנאשם לבין עוצמת התגובה מצד הנאשם (פרשת בראשי; פרשת חרמאן). על כן, שזורות בהלכה הפסוקה קביעות שהחוט המקשר ביניהן הוא שאליות מילולית או אפילו תגרת ידיים (שלא סיכנה חיים) - אינן יכולות לעלות למדרגה של התגרות במובנה האובייקטיבי (ראו למשל פרשת בראשי; פרשת אפשטיין; פרשת חלאילה; פרשת איסקוב; פרשת וולקוב). כך למשל בפרשת קאנשן, חברתו של הנאשם עלבה בו באופן בוטה ולא חסכה כינויי גנאי גם מבני משפחתו. בית המשפט העליון פסק כי " ... אין הדעת סובלת כי התגרות מסוג זה, ותהיה עוצמתה כאשר תהיה, יכולה להוות צידוק לתגובה קיצונית באלימותה, כמו המתת המתגרה". בפרשת חרמאן נדונה תגרת ידיים אשר לא עלתה כדי קטטה בעלת אופי אלים וחמור שהיה בה כדי לסכן את חיי הנאשם או אביו. תגובת הנאשם הייתה " ... ירי ממושך ומכוון לעבר שלושה אנשים. תגובה מסוג זה, בנסיבות שתוארו, חורגת מכל אמת מידה של סבירות. זוהי תגובה שחברה מתוקנת, המכירה בצורך להגן על ערך קדושת חיי האדם, אינה יכולה להשלים עימה". דעת לנבון נקל כי בנסיבות אלה, לא נתקיים המבחן האובייקטיבי. בפרשת בסעוד מצינו כי "לא ניתן לומר כי אדם סביר במקומו של המערער היה מאבד שליטה בשל שעתיים של גידופים או בשל בעיטה ובוקס או אף בשל ניסיון לשכנע אותו להצטרף לנסיעה למטרה לא כשרה לקריות".

מנגד, בפרשת איסקוב, נדונה סיטואציה מיוחדת בחריגותיה: מספר צעירים התקיפו אדם מבוגר לנגד עיני משפחתו, בעוצמה שגרמה לו לאבד את הכרתו לזמן קצר. תגובתו הקטלנית באה עת קצרה לאחר שהכרתו חזרה אליו, נוכח תחושתו כי הושפל לנגד עיני משפחתו ומששמע את בתו זועקת לעזרה. בית המשפט העליון עמד על הנחיתות המספרית, הגופנית והנפשית של הנאשם וקבע כי "אדם מן היישוב" לו נקלע לתרחיש דומה - היה עלול לפעול בדרך דומה "...". אעבור עתה ליישום הדין על ענייננו.

51. ההתגרות אותה מבקש הנאשם לייחס למנוחה נעוצה - על פי האמור בסיכומי הסנגורית - בכך ש"ננשך ע"י אשתו בשפה התחתונה, נשיכה עוצמתית שגרמה לקרע אופקי של כ-10 ס"מ הניכר על פני הנאשם גם היום ... נשיכתה של המנוחה הייתה כה עוצמתית וגרמה לנאשם כאב כה חזק, עד כי הביאה את הנאשם לפעול בצורה חריגה מבלי שהייתה לו שליטה אמיתית על תגובתו" (סעיפים 42 - 43 לסיכומי ההגנה). בכתב האישום נטען שהמנוחה נשכה את הנאשם בשפתו התחתונה (לאחר שהמנוחה הייתה שכובה על הרצפה (סעיף 7 לכתב האישום) והנאשם הודה בכך. לפנינו עובדה מוסכמת אפוא (המיוסדת על גרסת הנאשם בלבד).

מתיאור הנאשם את מהלך העניינים בהודעותיו במשטרה, למדים אנו כי הנשיכה קדמה - כרונולוגית - לנפילת המנוחה ארצה (ראו למשל ת/1 שורה 25 - 26; ת/2 עמ' 4 שורות 34 - 38 ועמ' 5 שורות 1 - 2; ת/3 שורות 56 - 60). מכאן, שהנאשם יכול היה להרחיק את המנוחה מעל פניו לאחר הנשיכה, גם אם תוך שימוש בכוח סביר לשם כך, ולנתק הימנה מגע. מכאן, שלנאשם הייתה "תחנת יציאה" אך הוא בחר שלא לעשות בה שימוש. מנגד, גם אם אירעה הנשיכה לאחר נפילת הנאשם והמנוחה ארצה, היינו: לא בשלב הראשוני של האירוע (כאמור בסיכומי ההגנה), יכול היה הנאשם לחדול מחבטותיו במנוחה ולסור לחדרו, אך גם זאת ביכר הוא שלא לעשות. הנאשם לא תיאר בעדותו מצב שבגדריו הנשיכה העבירה אותו על דעתו עד כדי אובדן שליטה שגרמה לו להכות במנוחה דקות ארוכות הן באגרופיו והן בשואב האבק. תגובה קטלנית לנשיכה, בכל הכבוד אינה תגובה שהדעת מסוגלת לסבול, מה גם שתגובה כזו נעדרת כל מידתיות ודי בכך בלבד על מנת לשלול את קיומה של התגרות. סיכום ביניים

52. המאשימה הוכיחה מעבר לכל ספק סביר כי הנאשם נטל את חיי המנוחה באמצעות מכות אגרופ רבות לעבר גופה בכלל ופניה בפרט, כמו גם באמצעות הטחת שואב האבק בפניה ובחזה פעמים אחדות. כל זאת - במשך דקות ארוכות. 53. הנאשם ביצע את המעשה לאחר שגמלה החלטה בליבו לקטול את המנוחה (סייג השכרות המקרין ישירות על היסוד הנפשי, יידון להלן). כלי הרצח לא היה טעון הכנה מיוחדת, לפי שאגרופיו של הנאשם נמצאו עימו כל העת וכל שהיה עליו לעשות הוא לקמוץ אותם ולהכות באמצעותם. אם יש כלל צורך בדבר, אומר כי כל אימת שהנאשם קמץ את אגרופיו על מנת לחבוט במנוחה - קיים הוא את רכיב ההכנה. הנאשם המית את המנוחה בלא התגרות מצידה. כמבואר, יהא מקום להרשיע את הנאשם בעבירת הרצח בכוונה תחילה על פי סעיף 300 (א) (2) לחוק, ובלבד שלא נתקיים סייג לאחריותו (בענייננו: שכרות). עתה, אעבור לדיון בעניין אחרון זה.

סייג השכרות

54. סעיף 34ט לחוק העונשין, אשר בהוראותיו מבקש הנאשם למצוא מפלט מן האחריות הפלילית בגין עבירת הרצח בכוונה תחילה, קובע כדלקמן:

"(א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה במצב של שכרות שנגרמה שלא בהתנהגותו הנשלטת או שלא מדעתו. (ב) עשה אדם מעשה במצב של שכרות והוא גרם למצב זה בהתנהגותו הנשלטת ומדעת, רואים אותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה. (ג) גרם אדם למצב השכרות כדי לעבור בו את העבירה, רואים אותו כמי שעבר אותה במחשבה פלילית אם היא עבירה של התנהגות, או בכוונה אם היא מותנית גם בתוצאה. (ד) בסעיף זה, 'מצב של שכרות' - מצב שבו נמצא אדם בהשפעת חומר אלכוהולי, סם מסוכן או גורם מסמם אחר, ועקב כך הוא היה חסר יכולת של ממש, בשעת המעשה, להבין את אשר עשה או את הפסול שבמעשהו, או להימנע מעשיית המעשה.

(ה) סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) חלים גם על מי שלא היה חסר יכולת כאמור בסעיף קטן (ד), אך עקב שכרות חלקית לא היה מודע, בשעת מעשה, לפרט מפרטי העבירה".

55. בריח התיכון של הוראה זו נסב על שניים אלה:

(א) פטור מלא ומוחלט מאחריות פלילית למעשה שעשה אדם בשעה שהיה נתון במצב של שכרות בלתי רצונית, אשר בעטייה נתקיים בו אחד משני אלה:

ראשית, העדר יכולת להבין את המעשה או את הפסול שבו (היינו: העדר כשרות) או להימנע מן המעשה (לאמור: העדר שליטה); או

שנית, העדר מודעות לפרט מפרטי העבירה (לאמור: "המעשה בהתאם להגדרתה, וכן נסיבה או תוצאה שנגרמה על ידי המעשה, מקום שהן נמנות עם הגדרת אותה עבירה". ראו סעיף 18 (א) לחוק)..

(ב) פטור חלקי מאחריות פלילית למעשה שנעשה כאשר העושה היה נתון במצב של שכרות מדעת שבגינה נתקיים בו אחד משני אלה:

ראשית, נבצר ממנו לגבש את יסוד הכוונה; או

שנית, העדר מודעות לפרט מפרטי העבירה.

מזווית אחרת, ניתן להשקיף על ההוראה כמבחינה בין שכרות "מלאה", קרי: חוסר היכולת להבין את אשר עשה או את הפסול במעשה או להימנע מן המעשה, מחד גיסא, לבין שכרות "חלקית", המתבטאת בכך שהעושה לא היה מודע לפרט מפרטי העבירה.

ודוק: לא השכרות היא "מלאה" או "חלקית" כי אם השפעתה על העושה היא מלאה או חלקית. בע"פ 7164/10 ג'אן נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 1.12.11, פורסם במאגר נבו (להלן: "פרשת ג'אן"), עמד בית המשפט על ההבדל בין השתיים, בפסקו שהמחוקק הבחין בין מי שהיה חסר יכולת של ממש להבין או להימנע (שכרות מלאה) לבין מי שהחומר המשכר השפיע על יכולתו להבין או להימנע באופן חלקי (שכרות חלקית). במצב של שכרות חלקית יש לעושה יכולת שכלית ורצונית להבין את מעשהו ולהימנע מהתנהגותו, אך בשל השכרות הוא לא היה מודע בעת ביצוע העבירה לפחות לאחד האלמנטים הנדרשים להתהוות העבירה. לדוגמה: העובדה שמדובר באדם ולא בדחליל בעבירת המתה, או העובדה שהוא אוזח בסכין ולא במקל.

56. "מצב של שכרות" הוא מצב עובדתי אשר משפיע על המצב הנפשי (בין אם עסקינן בהעדר יכולת להבין את המעשה או את הפסול שבו, או בהעדר מודעות לפרט מפרטי העבירה). מצב עובדתי זה מוגדר בסעיף 34ט (ד) לחוק כהימצאות בהשפעת חומר אלכוהולי, סם מסוכן או גורם מסמם אחר. ככל שיימצא כי זהו מצבו העובדתי של הנאשם, או אז נידרש לשאלת הקשר הסיבתי בין מצב השכרות לבין העדר יכולתו של הנאשם להבין את המעשה או העדר המודעות לפרט מפרטי העבירה. יוטעם כי בהקשר דנן, קיימת חשיבות לשאלת עילת השכרות, קרי: שכרות כפויה (סעיף 34ט (א) לחוק); שכרות מדעת (סעיף 34ט (ב) לחוק); שכרות מכוונת (סעיף 34ט (ג) לחוק), שכל אחת מהן מובילה לתוצאה אחרת, במדרג שבין פטור מוחלט מאחריות פלילית לבין אחריות מלאה.

משנטען כי נאשם ביצע את העבירה כשהוא נתון במצב של שכרות, נטל הבאת הראיות בעניין זה מוטל על הנאשם וכמות הראיות שעליו להביא היא כדי הקמת ספק שמא גרסתו לגבי מצב השכרות, סבירה היא. על התביעה להפריך ספק זה ולשם כך עליה להוכיח מעבר לספק סביר כי חרף מצב השכרות, גיבש הנאשם את היסוד הנפשי שבבעבירה.

57. תנאי ראשון במעלה להחלת הסייג הוא הימצאותו של הנאשם תחת השפעתו של חומר משכר או גורם מסמם. טענת עובדה זו דורשת הכרעה בטרם בחינת התקיימותם של יתר תנאי הסייג הנדון.

בענייננו, טען הנאשם כי היה נתון להשפעה כפויה של גורם מסמם ולחלופין - להשפעה מדעת של חומר משכר. בנסיבות העניין ובשים לב למתווה העובדתי הכרוך בכל אחד משני המצבים הנטענים, סבור אני כי מדובר בטענות עובדתיות חלופיות הסותרות זו את זו סתירה חזיתית ולא ניתן ליישב בין השתיים. הסתירה בין הטענות ברורה היא: מי שטוען כי סומם בידי זדים שפרצו לביתו וכי בשל כך היה הוא חסר הכרה מן השעה 17:00 לערך ועד לשעה 23:30 לערך (עמ' 54 שורה 21 וכן עמ' 53 שורות 1 - 2 ועמ' 55 שורה 13 לפרוטוקול), וכאשר התעורר ומצא עצמו על רצפת חדרה של המנוחה והיא לידו, חבולה ומוכה עד כדי העדר אפשרות לזהותה, ולפתע נושכת אותו - הרגיש הוא תחת השפעת סמים והתחיל להגן על עצמו במכות (עמ' 53 שורות 4 - 5 לפרוטוקול), אינו יכול להישמע בטענה כי שתה לשכרה ליטר יין וליטר וודקה ובהיותו תחת השפעתם, הכה את המנוחה בלא כוונה לקפד את פתיל חייה. תהא סתירה זו כאשר תהייה, אדון בכל אחת מן הטענות העובדתיות הללו ואדחה אותן. אגב, מסיכומי הנאשם נפקדה טענתו כאילו סומם בידי זדים ולכאורה ניתן היה לומר כי משהנאשם זנח טענה זו, שוב אין להיזקק לה. חרף זאת, אדון (גם) בה. תבחינים לקביעת שכרות

58. ההלכה הפסוקה הציבה מבחני עזר שבית המשפט ייתן עליהם את דעתו עת דן הוא בשאלה אם עסקין במצב של שכרות אם לאו. מבחנים אלה אינם ממצים וניתן להוסיף עליהם או לגרוע מהם.
- (א) עדויות (האם אנשים, לרבות השוטרים, שראו את הנאשם בסמוך למעשה, ראו את כמויות האלכוהול ששתה, או הבחינו עליו בסימני שכרות; ניתן לבחון לצורך זה גם את הצהרות הנאשם ביחס לכמות האלכוהול שצרך עובר לאירוע וביחס להשפעתו עליו, על אף שמשקלן עשוי להיות מוגבל). חשוב לציין כי גם אם אמנם הייתה בדמו של נאשם רמה גבוהה של אלכוהול בעת ביצוע מעשה העבירה, אין הדבר מחייב מסקנה כי ביצע את העבירה במצב של שכרות. הדבר נובע מחוסר היכולת ליצור מתאם ישיר בין כמות האלכוהול הנצרכת לבין ההשפעה על מידת מודעותו של אדם לנעשה סביבו, הנובע מהשפעתם הדיפרנציאלית של החומרים המשכרים על כל אדם, כתלות בהרגלי הצריכה שלו של חומרים אלה, גילו, ונתונים גנטיים הקשורים בו;
- (ב) עדות מומחים באשר למצב השכרות בו היה נתון הנאשם;
- (ג) פעולות, ובפרט פעולות מורכבות, שביצע הנאשם לקראת וכהכנה לביצוע המעשה, וכן פעולות שנקט לאחר מעשה, אשר מצביעות על מודעותו ורצונו בתוצאת המעשה, או לחלופין מצביעות על כך שלא היה שיכור בעת האירוע;
- (ד) עד כמה מסתברת התוצאה שהתרחשה מהמעשה שביצע הנאשם, או עד כמה היא מהווה, למעשה, חלק בלתי נפרד ממנו (את ההחלטה להמית ניתן ללמוד מהכלי ששימש לביצוע מעשה הרצח ומצורת ביצועו, כאשר שימוש בכלי קטלני מלמד על החלטה להמית);
- (ה) הצהרות של הנאשם, בעת ביצוע המעשה או סמוך לו, המעידות על כוונתו;
- (ו) מידת זכרונו של הנאשם את פרטי ביצוע העבירה לאחר מעשה.
- (ראו למשל פרשת סטקלר; ע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 22.2.07, פורסם במאגר נבו).
59. בפרשת ג'אן שנינו כי "הרף הנדרש בפסיקה לשם הכרה במצב של שכרות הוא רף גבוה עד-אין-גבוה, ואנו מוצאים בפסיקה דחייה של טענה לתחולת סייג השכרות והרשעה אפילו בעבירה החמורה של רצח בכוונה תחילה, גם במצבים בהם הוכח ש'רמת שכרותו של המערער הייתה גבוהה ועמוקה' (עניין אבליס, בעמ' 190), שהיה תחת השפעת אלכוהול ומעצוריו הנפשיים התרופפו (עניין זלנצקי), שהיה 'שתוי לחלוטין ואחוז סחרחרת' (עניין רומנצקו), שהיה 'שיכור מאוד בעת ביצוע המעשה' ותואר על ידי שוטרים ועדים כמי שהיה 'במצב מסטול לגמרי, שיכור מסריח, מזיע, רואים דבר כזה רק בסרטים' (עניין סטקלר פסקאות 66-67 לפסק דינה של השופטת ארבל). ברי כי מדיניות משפטית עומדת מאחורי רף גבוה זה, ועניינו של המערער אינו מתקרב לרף זה, ולמיצער, המערער לא הצביע על תשתית עובדתית ממנה ניתן להסיק כי פעל במצב של שכרות על כל תנאיה המצטברים כאמור לעיל". בתי המשפט אינם מגלים אפוא אהדה לטענת השכרות. השכרות הכפויה
60. האמנם סומם הנאשם בידי בנדיטים שפרצו לבית והיכו את המנוחה מכות קשות?

גרסה זו של הנאשם נשמעה רק מפיו-שלו ואין לה כל תימוכין - ולו הקלושים ביותר - בראייה נוספת. יתירה מכך. הנאשם כבש גרסתו זו במשך עת רבה, מאז יום האירוע (8.5.13) ואף שנחקר שלוש פעמים במשטרה (בימים 9.5.13, 13.5.13, 26.5.13) וביצע שחזור (ביום 9.5.13), לא העלה כל טענה כאילו סומם בידי מאן דהו. ולא זו בלבד, אלא שהנאשם שלל (בהודעתו ת/4 מיום 26.5.13) הימצאותו של אדם שלישי בדירה (ת/4 שורה 73). לראשונה הועלתה הטענה בעדות הנאשם בבית המשפט. יוטעם כי גם במסגרת המענה לכתב האישום לא נטען ולו בשפה רפה, מפי הסנגורית או מפי הנאשם, כי האחרון סומם.

61. גרסתו הנדונה של הנאשם אינה ראויה לאמון, מן הטעמים העיקריים הבאים:

(א) עסקינן בגרסה כבושה בת-בלי-הסבר. הנאשם ביקש לתרץ את כבישת הגרסה בטעם הבא: "אני לא הבנתי מה קרה, אני הייתי במצב חולני, תחת השפעה של הסם, לא יכולתי להיזכר בשום דבר באותו יום שהייתי במשטרה וסיפרתי את מה שסיפרתי. אני לא ידעתי מה אני אומר במשטרה. כעבור כמה חודשים שהייתי עצור, רק אז התחלתי להיזכר. התחלתי לשאול את עצמי שאלות למה פתאום הייתי בחדרה, למה היה שם הרבה דם, למה היא הייתה מוכה ואז הגעתי למסקנה שתקפו אותנו באופן פתאומי. לכן שיניתי את העדות שלי" (עמ' 53 שורה 28 עד עמ' 54 שורה 2 לפרוטוקול). הנאשם נתבקש להסביר כיצד זאת מסר הודעות רבות-פרטים בחקירתו במשטרה על אודות מאורעות אותו ערב והסברו היה זה: "אני מוסיקאי במקצוע, יש לי דמיון מפותח, ואז לא הייתי ממש בהכרה וכנראה לא הבנתי מה אמרתי. וכשחזרתי להכרה הבנתי מה אמרתי במשטרה. עבר הרבה זמן בשביל לחזור לעצמי ... בערך חודשיים שלושה" (עמ' 54 שורות 5 - 9 לפרוטוקול). דומה שאין צריך להכביר מילים על תירוציו של הנאשם, אשר אין בהם ממש ולבטח אין בהם כל עילה שתצדיק הימנעות הנאשם ממסירת הגרסה החדשה מייד כאשר חזר להכרתו (לשיטתו) ונזכר במהלכם הנכון (כביכול) של העניינים, לאמור: בחודשים יולי - אוגוסט 2013.

(ב) שנית, לא הונח ביסוס רפואי-מדעי לאפשרות שהשפעת חומר מסמם תתפוגג רק כעבור חודשים אחדים, אשר במהלכם הנאשם מתפקד ומצוי בהכרה אדנים כלשהם. על כן, נותרה על בלימה הטענה העובדתית כאילו מאן דהו סימם את הנאשם ביום 8.5.13 וכי השפעת הסם התפוגגה רק כחלוף חודשיים - שלושה. לא בכדי נמנע הנאשם מהבאת ראייה רפואית - מדעית כאמור, שכן ראייה כזו אינה קיימת. הימנעות זו מחזקת את פרכת הטענה כאילו הנאשם סומם בכפייה ופעל תחת השפעת הסם עת הכה למוות במנוחה.

(ג) שלישית, גרסת הנאשם בבית המשפט אינה עולה בקנה אחד לא עם הממצאים האובייקטיביים בזירה וודאי שאינה מתיישבת לא עם ההודעות שמסר הנאשם במשטרה (והן הודעות עשירות-פרטים) ולא עם השחזור. אשר לזירה - בעת הרצח היו הנאשם והמנוחה עירומים (לדברי הנאשם - בשל החום הרב והעדר מזגן בדירה. ראו למשל ת/1 שורות 77 - 78). לעומת זאת, כאשר נכנס השוטר ליאור שטיין לדירת הנאשם והמנוחה, הנאשם "היה לבוש שכובע מצחייה לראשו ותיק צד עליו, מונח ב'הצלב' על גופו" ו"היה מאוד רגוע, נינוח ולא אמר דבר. היה מאוד מזיע..." (ראו דו"ח הפעולה ת/32). בתיקו של הנאשם נמצאו תעודות הזהות של המנוחה ושלו, מסמכים נוספים, טלפון נייד (ראו ת/30), בקבוק שתייה ומשקפי ראייה (ראו ת/34).

אשר להודעות ולשחזור - הצופה בדיסקים המתעדים את הודעות הנאשם במשטרה וכן את השחזור, יתרשם עד מהרה כי הנאשם אינו נתון להשפעת חומר מסמם. היפוכו של דבר. הנאשם נראה ונשמע עירני לחלוטין, מבין את הנאמר לו, משיב תשובות ענייניות לשאלות שהוא נשאל, מצביע על מקומות שונים בדירה שבה אירע הרצח, מביע את צערו על שאירע (ראו למשל ת/ג, תמליל החקירה הראשונה, עמ' 39 שורות 31 - 36; ת/ג, עמ' 9 שורות 21 - 23) ומגלה עניין בעונש הצפוי לו (ת/ג, עמ' 46 שורות 13 - 30). ראו במיוחד הדיסק ת/ב, המתעד את החקירה הראשונה במשטרה, מיום 9.5.13 שעה 03:48 ואילך, עד השעה 06:08 וכן דיסק השחזור, ת/א 2 (השחזור עצמו, בזירה, נערך בין השעה 08:21 לבין השעה 08:42 ראו תמליל השחזור, ת/ג, עמ' 3 שורה 6 ועמ' 15 שורה 6). זכרוננו של הנאשם אותה עת היה טרי ומכאן - ריבוי הפרטים שמסר הן בחקירה והן במהלך השחזור.

דבריו של הנאשם בבית המשפט לעומת דבריו במשטרה, מצטיינים בחוסר קוהרנטיות. גרסתו מתפתחת ומשתנית עם חלוף העיתים במטרה להרחיק אותו מקשר כלשהו למות המנוחה. ראוי אפוא לבחון בזהירות ובקפדנות את מוצא פיו של הנאשם, שכן האמת אינה משמשת תמיד נר לרגליו.

(ד) איש מחוקריו של הנאשם במשטרה לא תיעד ברישומיו (בין אם מזכר, דו"ח פעולה או רישום הודעה מפי הנאשם) כי הלה נראה או נשמע כמי שנתון תחת השפעת חומר מסמם; הנאשם לא ביקש התייצבות מי מחוקריו בבית המשפט לשם חקירתם בעניין זה ומכאן - שהדבר מקובל עליו.

(ה) התנהגות הנאשם במהלך ערב הרצח (למשל: שמיעת מוסיקה בעצמה גבוהה שתאפיל על צעקות המנוחה), עוצמת המכות שהנחית על פניה וראשה של המנוחה (וכן מיקומן המכוון והמדויק בפניה של המנוחה ובמיוחד בארובות עיניה ובשיניה), כמו גם הטחת שואב האבק על פניה ועל חזה של המנוחה, מלמדות כי היה בכוונתו לגרום למותה. לא כך נוהג מי שאינו יודע מה טיב מעשיו ומי שאינו מסוגל לגבש כוונה.

62. המסקנה היא אפוא שהנאשם לא זכאי לחסות בצל הפטור מאחריות פלילית בשל שכרות כפויה, לפי שלא הניח אדנים עובדתיים לא להיותו נתון להשפעת חומר מסמם, לא לכפייה (זדים סיממוהו שלא מרצונו), ולא להיותו במצב של שכרות (ולבטח לא לקשר סיבתי בין השניים).

שכרות מדעת

63. סייג חלופי ממשפחת השכרות, ביקש ההגנה למצוא בסעיף 34ט (ב) לחוק, קרי: כניסה מרצון למצב של שכרות בשל צריכת אלכוהול מרובה עובר לרצח, שבעקבותיה היה הנאשם חסר יכולת להבין את מעשיו, או שלא היה מודע לפרט מפרטי העבירה. פועלו של סייג זה הוא בהפחתת היסוד הנפשי מיסוד של כוונה ליסוד של אדישות, לאמור: הרשעה בעבירת ההריגה ולא בעבירת הרצח בכוונה תחילה, שכן הפועל במצב של שכרות מדעת אינו כשיר לגבש "כוונה".

64. בעדותו בבית המשפט, לא ביקש הנאשם ליצור זיקה כלשהי בין צריכת אלכוהול לבין כניסה למצב של חוסר יכולת ממשית להבין את מעשיו או חוסר מודעות לפרט מפרטי העבירה. אם הנאשם אינו מבקש לטעון ולבסס בעדותו את הטענה ששתה לשכרה, היה תחת השפעת חומר אלכוהולי ולכן נקלע למצב של שכרות, אין מנוס מן המסקנה כי טענה זו אינה מהווה פלוגתא, ממש כשם שהגנת הצורך, הכורח או הצידוק אינן עולות לשולחן הדיונים. קל וחומר שכך הוא כאשר הנאשם אמר בחקירתו החוזרת בלשון בהירה ומפורשת "לא הייתי שיכור" (עמ' 71 שורה 4 לפרוטוקול) עקב שתיית בקבוק וודקה ובקבוק יין לאורך יום הרצח במקביל לצריכת מזון (עמ' 71 שורות 5 - 7 לפרוטוקול). לשון אחר: כבר בשלב זה ניתן וראוי היה לדחות את טענת השכרות מדעת. אולם, לשם הזהירות גרידא, אדון בטענה זו ואדגיש כי אני סבור שלא בכדי נמנע הנאשם מהעלאתה בעדותו; הוא הבין את אפסותה ולכן - לא הזכירה.

65. הסנגורית ביקשה לבסס את הסייג הנדון על טענת הנאשם - רק במהלך חקירותיו במשטרה - בדבר שתייה מרובה של אלכוהול (ליטר יין וליטר וודקה); ראיות לצריכת כמות זו או אחרת של אלכוהול - אין בידי. אכן, במהלך השחזור הציג הנאשם לפני חוקריו בקבוק וודקה כמעט ריק שהיה במקרה בדירה ובקבוק יין ריק שהיה בשקית אשפה. הנאשם טען כי שתי משקאות אלה לאורך יום הרצח, תוך כדי כך שהוא אכל. הימצאות בקבוק וודקה "פרפקט" סגור במקרה שבדירה (ראו ת/2 עמ' 13 שורות 11 - 17) מלמדת שאפשר והנאשם רכש, כטענתו, את הבקבוק ביום הרצח, כאשר היה בדרך לביתו לאחר שלא איתר את המנוחה ברחוב אצ"ל (ראו פסקה 22 לעיל). הימצאות בקבוק וודקה סבארו פתוח ולא מלא במקרה (ת/2 עמ' 12 שורות 29 ואילך עד עמ' 13 שורה 3 ועמ' 13 שורות 18 - 20), מלמדת כי אפשר והנאשם צרך מתכולת הבקבוק אך אין לדעת מתי עשה כן. הוא הדין בבקבוק היין הספרדי שנמצא ריק בשקית אשפה בדירה (ת/2 עמ' 13 שורות 22 - 35), שאין לדעת אימתי נצרך ועל ידי מי, אף כי ייתכן שהנאשם שתי מתכולתו. איש מן השוטרים שבאו במגע עם הנאשם ביום 9.5.13, משעה 01:00 ואילך, לא ציין כי הריח ממנו ריח אלכוהול. כך, לא מצינו בדו"ח הפעולה ת/34 כל אמירה בעניין ריח אלכוהול (הגם שצוין כי הנאשם מזיע מאד). עורך ת/34, השוטרי ליאור שטיין, ראשון השוטרים שפגשו בנאשם, לא נשאל בחקירתו הנגדית (הדלילה) אם נדף מן הנאשם ריח אלכוהול. השוטרים שחקרו את הנאשם במשטרה סמוך לאחר מעצרו ציינו כי לא נודף ממנו ריח אלכוהול (ראו ת/1 עמ' 60 שורות 29 - 30). הנאשם עומת עם העדר ריח של אלכוהול ממנו, במיוחד לאחר צריכת (נטענת) של בקבוק וודקה ותגובתו הייתה: "אני אוכל עם זה, אני שותה תה" (ת/1 עמ' 60 שורה 38); "נו, התאוויר כבר, אין ריח ... נו זה התאוויר, לקחתם אותי פה ממקום למקום" (ת/1 עמ' 61 שורות 7 - 9). מכל מקום, הנאשם לא כפר בעובדה שלא נודף ממנו ריח של אלכוהול.

66. אפילו אהייה נכון לקבל את גרסת הנאשם כי צרך את האלכוהול בכמות הנטענת לאורך יום הרצח (במקביל לצריכת מזון) - לא יושע הוא מכך, שכן אין כל ראיה לכך שהנאשם היה תחת השפעת חומר אלכוהולי וממילא אין ראיה שהנאשם היה נתון במצב של שכרות (כמשמעותו בסעיף 34ט (ד) לחוק) בעת ביצוע הרצח. היפוכם של דברים. התנהגות הנאשם מלמדת על פיכחותו, כפי שציינתי לעיל, החל משמיעת מוסיקה בעוצמה גבוהה כדי שזו תבלע את צעקות המנוחה, עבור דרך הכאת המנוחה באגרופיו ובשואב האבק באיברי גוף חיוניים וכלה בשיחת הטלפון למשטרה והודעה על הרצח והמתנתו למשטרה כשהוא לבוש ומצוייד בתיק ובו פריטים שיזקק להם. לכך מתווספות עובדות נוספות השוללות כל אפשרות שהנאשם היה תחת השפעת אלכוהול:

הנאשם נבדק בבית החולים ביום 9.5.13 בשעת צהריים. בדיקת הדם העלתה כי רמת האלכוהול בדמו של הנאשם היא 6.4 מיליגרם לדציליטר, ואין ראייה כי רמה זו יכולה להעיד על השפעה אלכוהולית. בע"פ 2454/02 טיקמן נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 12.12.05, פורסם במאגר נבו, נאמר "... כאשר בדמו של המבצע נמצא ריכוז גבוה במיוחד של חומר משכר - וכך אניח לגבי המערער שבפנינו - כי אז ניתן לצאת מנקודת מוצא שלצריכתו של החומר המשכר נלוותה גם השפעה כלשהי על תפקודו. אולם, כאמור, גם בהשפעה זו לא די, וכדי לחסות בצילה של הגנת השכרות על הטוען לתחולתה להראות כי לחומר המשכר הייתה השפעה של ממש על תודעתו והבנתו או על יכולתו לשלוט במעשיו ... ריכוז אלכוהול גבוה אינו מעיד בהכרח על השפעות קוגניטיביות משמעותיות אצל הנבדק, ולהיפך - ריכוז אלכוהול נמוך לא בהכרח מעיד על העדרן של השפעות קוגניטיביות", שכן "את הטענה לפיה היה נאשם נתון ב'מצב של שכרות' בעת ביצועה של העבירה, ניתן להוכיח בדרכים שונות, ובעיקר בשילוב שבין תוצאותיה של בדיקת-דם שנערכה לו כדי לקבוע את ריכוזו של החומר המשכר, ועדותם של עדי ראייה ומעורבים אחרים אודות התנהגות הנאשם והתבטאויותיו לפני ביצוע העבירה, במהלכה ולאחריה".

התנהגות הנאשם במהלך חקירתו במשטרה ובשחזור שבוצע, עליהן עמדתי בפסקה 61 (ג) לעיל, מאששת אף היא את מסקנת הפיכחון והוא הדין בעושר הפירוט שמסר בחקירתו הראשונה, סמוך למועד הרצח. מארג הראיות בפרשתנו מצביע אפוא חד משמעית על כך שהנאשם לא פעל תחת השפעת חומר אלכוהולי לא היה נתון במצב של שכרות וכך אני קובע.

הגנה עצמית

67. לפנים מן הנדרש, אבקש לציין כי מסיכומי ההגנה משתמע, ברמז ובשפה רפה, שמעשי הנאשם היו מתוך רצון להגן על עצמו ממכותיה של המנוחה (ראו סעיף 6 סיפא לסיכומים). טענה זו אינה יכולה להישמע, שכן לא הונחו כל אדנים עובדתיים לתמיכה בה.

ששת תנאיה המצטברים של ההגנה העצמית הם אלה: "הראשון הוא שמטרתה של ההגנה העצמית היא להדוף תקיפה שלא כדין. התנאי השני הוא תנאי הסכנה, היינו שעל המותקף או זולתו לעמוד בסכנה מוחשית. התנאי השלישי נסב על דרישת המיידיות, שעניינו בעיתוי התממשותה של הסכנה, היינו יש לפעול מתוך הגנה עצמית במועד שבו הסכנה ממשמשת ובאה. התנאי הרביעי הוא שהאדם הטוען לסייג של הגנה עצמית לא נכנס למצב בהתנהגות פסולה. התנאי החמישי מתייחס לקיומה של נחיצות בפעולת הדיפת התקיפה, ואילו התנאי השישי דורש שהדיפת התקיפה תהיה סבירה" (ע"פ 1964/14 שימשילשווילי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 6.7.14, פורסם במאגר נבו). אני סבור כי לא נתקיים בנאשם ולו אחד מתנאים אלה ומכל מקום ברור הוא שהנאשם לא ממלא אחר תנאי הנחיצות והסבירות (או המיידיות), שכן גם אם המנוחה תקפה את הנאשם, מעשיו-שלו (מכות אגרופ ברות ועוצמתיות לגופה ולפניה של המנוחה) לא היו נחוצים, לא איכותית (שכן עמדו לפני הנאשם דרכים חלופיות כגון נסיגה מן המנוחה וניתוק מגע ממנה) ולא כמותית (מידת הכוח שהפעיל הנאשם כלפי המנוחה הייתה חריגה ביותר); מעשים אלה אף לא היו סבירים, שכן מכותיה של המנוחה בנאשם (וגם נשיכתה בשפתו התחתונה בכלל זה) לא יצרו סכנה עבירו, בהינתן מצבה החלוש באופן כללי בחיי היום-יום ובאופן ספציפי במהלך האירוע. תגובתו הקטלנית למכות המינוריות, חורגת בעליל מן המידתיות אשר היא יסוד מוסד בהגנה העצמית נוכח סעיף 34 לחוק.

כללו של דבר

68. קיבוץ המסקנות אל בקעה אחת מלמד כי המאשימה הוכיחה, מעבר לכל ספק סביר, כי הנאשם נטל את חיי המנוחה באמצעות מכות רבות באגרופיו לעבר גופה בכלל ופניה בפרט, כמו גם באמצעות הטחת שואב האבק פעמים אחדות. כל זאת - במשך דקות ארוכות. בכך הוכח היסוד הפיסי בעבירה. המאשימה אף הוכיחה כי הנאשם ביצע את המעשה לאחר שגמלה החלטה בליבו לקטול את המנוחה; כל אימת שהוא קמץ את אגרופיו על מנת לחבוט במנוחה - נתקיים בו רכיב ההכנה. הנאשם המית את המנוחה בלא התגרות מצידה. בעת ביצוע הרצח, הנאשם לא היה במצב של שכרות לא במובן סעיף 34ט (ד) לחוק ולא בכל מובן אחר. הנאשם אינו זכאי לחסות בצל סייג השכרות. על כן, הוכח היסוד הנפשי בעבירת הרצח. הנאשם לא ביצע את מעשיו בשל הגנה עצמית ועל כן, פלילות מעשיו לא נשללה.

69. לאור האמור מעלה, דעתי היא כי יש להרשיע את הנאשם בעבירת הרצח בכוונה תחילה, וכך אציע לחברי לקבוע. מאיר יפרח, שופט

השופט גלעד נויטל, אב"ד:

לאחר שבחנתי את הראיות וקראתי את הכרעת דינו של חברי, השופט יפרח, אני מסכים לחוות דעתי כשלפי הראיות אכן הוכחה מעבר לספק סביר אשמתו של הנאשם בעבירת רצח בכוונה תחילה.

גלעד נויטל, שופט,
אב"ד

השופטת גיליה רביד:
אני מסכימה.

גיליה רביד,
שופטת

סוף דבר:

הנאשם מורשע אפוא, פה אחד, בעבירת רצח בכוונה תחילה - לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977. ניתנה היום, י' אדר תשע"ה, 1 מרץ 2015, במעמד הצדדים.

גיליה רביד, שופטת

מאיר יפרח, שופט

גלעד נויטל, שופט
אב"ד